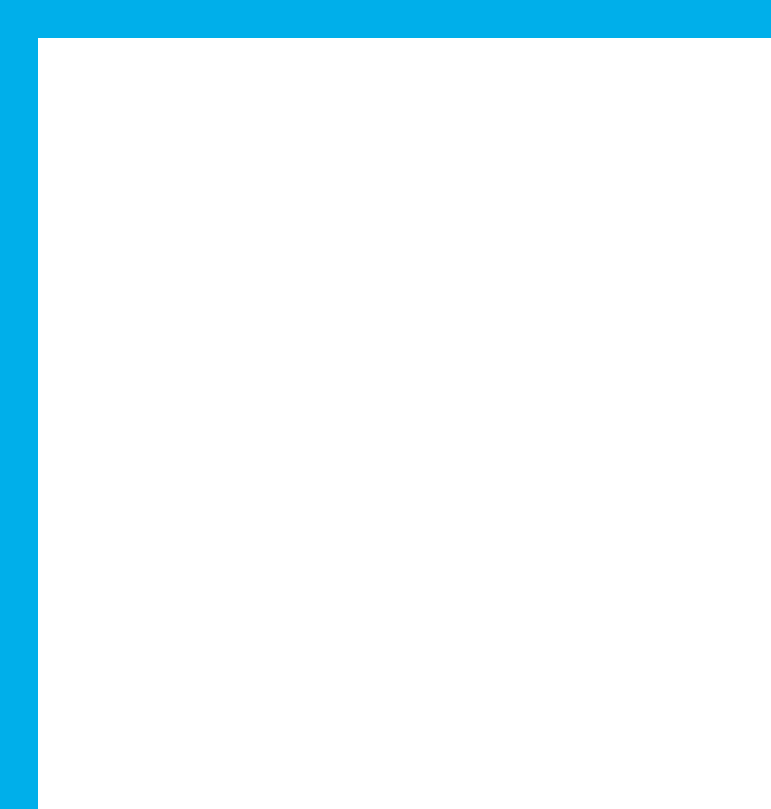

Rapport administratif e quen annual

2025

Cuntegn

5	Autoritads communalas e cumissiuns ils 31 da december 2025
6	Prefaziun dil president communal
7	Legislativa
8	Suprastonza communal
9	Finanzas
13	Canzlia
17	Cultura, giuventetgna e temps liber
22	Svilup dalla vischnaunca
23	Scola
25	Planisaziun e construcziun
29	Menaschis communalas

Vesta dalla via cantunala sin Ruschein.

Autoritads communalas e cumissiuns ils 31 da december 2025

Parlament communal

Candinas Daniel, Rueun, president
Bearth Remo, Sevgein
Berni Jan, Castrisch
Bertogg Julian, Castrisch
Bianchi Gian Marco, Glion
Caderas Bruno, Ladir
Caduff Christian, Glion
Caduff-Giger Anita, Glion
Cajochen Ursin, Ruschein
Camenisch Marcus, Pitasch
Capaul Ivo, Rueun
Casanova Sarina, Glion
Cavigelli Tarcisi, Siat
Cola Annette, Ruschein
Dalbert-Caviezel Jeannette, Luven
Derungs Carisch Mathilde, Glion
Duff-Cavegn Rita, Glion
Elvedi Flavio, Glion
Frei Ivo, Glion
Gabriel Gierina, Glion
Gschwend Malin Anna, Sevgein
Montalta Manuel, Glion
Quinter Claudio, Glion
Viel Kurt, Glion
Zinsli Thomas, Riein

Suprastonza communal

Beer Marcus, Glion, president
Gasser Curschellas Caroline, Glion, vicepresidenta
Bundi Hanspeter, Castrisch
Capeder Martin, Duvin
Hohl Michal Karin, Castrisch

Cumissiu da gestiun

Quinter Claudio, Glion, president
Darms Gieri, Glion
Frei Ivo, Glion

Cussegl da scola

Cathomas Annalisa, Glion, co-presidenta*
Hohl Michal Karin, Castrisch, presidenta
Elvedi Flavio, Glion
Fleischli Philipp, Siat
Ragettli-Drack Andrina, Ruschein

* entochen ils 31 da fenadur 2025 en uffeci

Cumissiu da biblioteca

Gasser Curschellas Caroline, Glion, co-presidenta
Gabriel Gierina, Glion, co-presidenta
Bischof Hélène, Ladir
Häller Stillhard Verena, Glion
Tschuor Gieri Martin, Rueun

Delegadas e delegai SPITEX Foppa

Albin Ludovic, Siat
Caduff-Giger Anita, Glion
Deplazes Ivan, Glion
Hohl Michal Karin, Castrisch

Delegadas e delegai corporaziun d'ava piarsa Foppa

Caderas Bruno, Ladir
Caduff Christian, Glion
Cajochen Ursin, Ruschein
Candrian Armin, Glion
Darms Toni, Glion
Derungs Carisch Mathilde, Glion
Gabriel Gierina, Glion
Quinter Claudio, Glion
Schmid Valentin, Glion

Cumissiu da naturalisaziun

Capeder Martin, Duvin, president
Caduff Vreni, Glion
Dalbert-Caviezel Jeannette, Luven

Cumissiu d'energia

Bundi Hanspeter, Castrisch, president
Belser Katharina, Glion
Efinger Emil, Siat
Elvedi Flavio, Glion
Ziermann Gudrun, Ruschein

Cumissiu da giuventetgna

Casanova Sarina, Glion, co-presidenta
Baruffol Luna, Ruschein, co-presidenta
Candinas Selina, Sevgein
Capaul Ivo, Rueun
Dolf Janina, Rueun
Edelmann Mario, Glion
Gurini Raphaëla, Glion
Hohl Michal Karin, Castrisch
Klaiss Corsin, Ruschein
Mittner Ladina, Sevgein

Cumissiu per la promoziun da sanadad e prevenziun

Hohl Michal Karin, Castrisch, presidenta
Arpagaus Giusep, Ladir
Cadruvi Annina, Glion
Caduff Anita, Glion
Derungs Mathilda, Glion

Cumissiu per la lavur da giuventetgna

Ilanz/Glion & Lumnezia

Lorez Elisabeth, Surcasti, presidenta
Hohl Michal Karin, Castrisch
Meier Bernhard, Sagogn

Cumissiu da cultura

Fischbacher Marianne, Glion, presidenta
Berni Jan, Castrisch
Cadonau Martina, Glion
Vonplon Ester, Castrisch
Walder Flavia, Sevgein

Pumpiers

Casaulta Gion jun., Castrisch, president
Mihajlovic Radomir, Glion, vicecumandant

Cussegl d'administraziun dalla cuminonza da maschinas forestalas (FMG) Foppa

Bundi Hanspeter, Castrisch
Camenisch Marcus, Pitasch

Prefaziun dil president communal

Igl onn 2025 ei staus diltuttatfatg el senn dalla politica d'immobiliarias. Dad ina vart ha la realisaziun dalla strategia d'immobiliarias saviu vegnir promovida. Sis immobiliarias en differents fracziuns (Ruschein, Schnaus, Luven, Riein e Pitasch), las qualas eran en connex cun la fusiun idas vi en proprietad dalla vischnaunca Ilanz/Glion e vevan dapi lu per munconza da finanzas buca saviu vegnir svilupadas, ein stadas publicadas il 2025 per vender. Per tut ils objects han cumpraders interessai saviu vegnir anflai. Enstagl da schar vinavon vits ils edificis ed aschia generar aults cuosts da manteniment, enviers bassas entradas, promovon cumpraders privats il svilup dall'immobilia egl interess dalla fracziun e dalla vischnaunca. Culs instruments dall'obligaziun da crear empremas habitaziuns tier novas unitads da habitar, ed il dretg da precumpra e da participaziun al gudogn dalla vischnaunca el cass che l'immobilia vegn vendida senza sviluppar ella, dueien speculaziuns vegnir impeditas e spazi da habitar per indigens vegnir creaus.

Da l'autra vart han las votantas ed ils votants sco era il parlament communal priu duas impurtontas decisiuns da cumpra. Il 2025 ha la populaziun approbau en ina votaziun all'urna la cumpra digl Areal Maissen el Quartier Center Staziun. Aschia survegn la vischnaunca la pusseivladad da separticipar activamein al svilup dalla construcziun urbana e da realisar la politica per la construcziun da habitaziuns.

Il parlament ha approbau il november 2025 la revisiun dil plan general d'avertura (PGA) ed il contract da cumpra per igl acquist dall'ovra d'ava da beiber e dil provediment d'ava dalla claustra da Glion. Era quei ei stau ina decisiun relevanta per l'infrastructura cun la quala in'impurtonta part dil provediment d'ava communal ha saviu vegnir transferius en proprietad dalla vischnaunca Ilanz/Glion.

L'economia ella Regiun Surselva ha mussau il 2025 ina tendenza positiva, oravontut entras in ferm turissem. La Regiun ha saviu constattar igl uost 2025 ina dallas pli fermas carschens ell'occupaziun da combras el Grischun. Per consequenza dil bass tscheins e la gronda damonda ei era l'industria da baghegiar sesviluppada a moda fetg positiva en Surselva. La munconza da persunas dil fatg resta ina sfida centrala per l'industria da baghegiar ed ils menaschis da mistregn. Commerci e survetschs profiteschon medemamein dalla tendenza positiva. L'economia grischuna ei stada stabila il 2025, malgrad ina leva digren el tierz quartal.

La basa normativa da nossa vischnaunca (visiun, missiun, valurs), ch'ei vegnida elavurada il 2024 ei vegnida implementada igl emprim mezz onn dil 2025. En connex cun quei

han treis occurrenzas giu liug: il secund mezz onn 2025 ein la suprastanza communal e la direcziun s'occupadas cun l'elavuraziun dalla planisaziun dalla legislatura 2026–2029.

La revisiun dalla planisaziun locala s'entarda vinavon. Pervia dalla publicaziun dallas pli novas cefras dil svilup dalla populaziun en nossa vischnaunca ha la definiziun dalla zona da baghegiar stuiu vegnir surluvrada – malgrad che la procedura da participaziun haveva gia giu liug. Il svilup positiv dalla populaziun en nossa vischnaunca ha per consequenza ch'ei sto vegnir fatg quasi neginas exzonaziuns pli.

In'ulteriura gronda sfida ei la revisiun totala dalla constituziun communal. Leutier ha la cumissiun predeleberonta dil parlament communal terminau sia lavur e surdau la fin digl onn il rapport final cun propostas alla suprastanza communal per mauns dil parlament communal.

In special plascher vein nus giu dalla viseta dalla presidenta dil cussegl naziunal, Maja Riniker e dil president dil cussegl dils stans, Andrea Caroni. Ella cuort dil Museum Regiunal Surselva a Glion ha la populaziun dad Ilanz/Glion giu caschun da sebrattar tier in pacific apero cun las personalitads politicas las pli aultas dalla Svizra. Era l'avertura dall'infrastructura da Skate e Pumptrack ei gartegiada ed ha attratg giuven e vegl. Il niev implont ei spert sesviluppau tier in beinvisitau liug da sentupada per giuvenils e carschi, passiuinai dil sport. Deplorablamein vein nus era stuiu terminar il 2025 dus grondius projects, che han accumpignau nies mintgagi e nossa convivenza sur onns. Ella casa da scola Ruschein ha giu liug la fin november 2025 la davosa sera «da cuminonza a Ruschein». Quellas sentupadas mensilas eran beinvesidas e vegnan a muncar alla cuminonza dil vitg da Ruschein. Ed a Glion ei l'exposiziun da crappa «Schichtwechsel – La Surselva» ida a fin. Ella ha dau la tempra ils davos treis onns e mezz al maletg dil marcau da Glion.

El num dalla suprastanza communal engraziell jeu a tuttas habitontas e tuts habitonts, che lavuran cun engaschi per ina vischnaunca Ilanz/Glion dinamica ed innovativa. Jeu engraziell a tuttas collaboraturas e tuts collaboraturs, cumissiuns ed autoritads per lu engaschi per il bien da nossa vischnaunca.

Marcus Beer

Viseta tier la fatschenta Bartholet Maschinenbau AG a Flums.

Preziau signur president dil parlament
Stimadas parlamentarias, stimai parlamentarīs

Sebasond sin art. 35 lit. e dalla constituziun communală presentein nus a Vus il rapport administrativ ed il quen annual 2025 per approbaziun. Part dil quen annual fa era il quen annual dil providiment d'ava Gruob.

Legislativa

Votaziuns ed elecziuns

Igl onn 2025 han ins clamau la populaziun quater gadas all'urna. Sin plaun communal han las votantas ed ils votants priu posiziun arisguard differents projects. Il 9 da fevver 2025 ha la populaziun approbau l'execuziun dil dretg da cumpra per la parcella 485 dil Quartier Center Staziun (Areal Maissen) e concediu la finanziaziun corrispondenta da 5.65 miu. francs. Ils 18 da matg 2025 han las elecziuns per la perioda d'uffeci 2026–2029 giu liug. Ils 28 da settember 2025 ein ils davos tschun sezs dil parlament communal per la perioda da legislatura 2026–2029 vegni occupai el secund scrutini. Ils 30 da november 2025 han votantas e votants concediu all'urna il credit da 1.65 miu. francs, plus eventuala carischia, per la construcziun dalla Via da Ladir, per la construcziun dad ina fermada da posta e l'adattaziun dalla via communală.

Parlament communal

Il parlament communal sut la direcziun da Daniel Candinas ei seradunus igl onn da rapport per sis sesidas. La sesida dils 10 da settember 2025 ha giu liug a Sevgein. L'uniun da giuventetgna Sevgein ha surviu in aperitiv gustus.

Ils 7 da november 2025 ha giu liug il viadi dil parlament, che vegn menaus atras el turnus da dus onns. Quella gada ha il viadi menau els a Flums e Vaduz. A Flums han els visitau la Firma Bartholet Maschinenbau AG. Il gentar han els gudiu ella mina da Gonzen. A Vaduz ha ei dau ina guida City-Backstage Tour «Monarchie & Demokratie» atras il marcău. Aschia ha il parlament communal survegniuv investa ella politica dil Principadi da Liechtenstein.

La dieta dil Principadi da Liechtenstein alla lavur.

Suprastonza communal

Sesidas

Igl onn da rapport ei la suprastonza communal sera-dunada per 18 sesidas ordinarias. L'entschatta settember 2025 eis ella s'occupada en ina sesida dad in entir gi cun la preparaziun dil preventiv 2026. Suent l'implementaziun dalla basa normativa (visiun, missiun, valurs) ei la suprastonza communal s'occupada cun la planisaziun dalla perioda da legislatura 2026–2029. En duas sesidas igl october e november 2025 ein las basas dalla planisaziun dalla legislatura vegnidas elavuradas.

Per la fin 2025 ein las suandontas incaricas, surdadas dil parlament, aunc buca liquidadas:

- Incarica Frei (2022) concernet catalog da mesiras per la commercialisaziun ed augmentaziun dall'attractivitat dalla vischnaunca da domicil Ilanz/Glion cun sias fracziuns.
- Incarica Bianchi (2023) concernet l'examinaziun ed adattaziun dalla finanziaziun dil bogn aviert Glion
- Incarica Quinter (2024) concernet l'elavuraziun dad in program cumplessiv per respargn ed efficienza da cuosts cun catalog da mesiras.
- Incarica Gabriel (2025) concernet la decretaziun dad ina lescha per la promoziun dall'economia en la vischnaunca Ilanz/Glion

Survesta dalle expensas decididas dalla suprastonza

Tenor igl art. 40 dalla Constituziun communal schain expensas buca budgetadas entochen 200 000 francs, maximalmein 500 000 francs per onn, ella cumpetenza dalla suprastonza communal. Il 2025 ha la suprastonza communal decidiu las suandontas expensas buca budgetadas:

Occurrenzas d'informaziun process da strategia	21 620
Cussegliaziun giuridica nova lescha da persunal	5 405
Renovaziun dalle tablas glischontas all'entrada dil marcau	21 620
Nova pagina d'internet biblioteca Glion	7 845
Insunter cun la presidenta dil Cussegl naziunal e cul president dil Cussegl dils stans	10 000
Contribuziun per niev sablun per il plaz da Beachvolleyball	15 000
Contribuziun all'uniun «Padelclub Ilanz/Glion» per il plaz da padel	8 000
Elavuraziun dalla planisaziun dalla legislatura 2026–2029	18 300
Valetaziun analitica da funcziuns	27 025
Tgira d'affons entras tiarzs	7 340
Studia da variantas traversada Val da Riein	20 000
Planisaziun spazi da scola, studia da realisabladad	43 000
Contribuziun per il film «Finally Finn»	7 500
Preexaminaziun e lavurs da planisaziun avertura digl uaul da Varduz	140 000
Total expensas decididas dalla suprastonza communal	352 655

Finanzas

Evaluaziun generala

Cun in gudogn da rodund 290'000 francs siara il quen annual 2025 quasi exact cun la summa budgetada (tenor preventiv in gudogn da 260'200 francs). L'atgna finanziaziun munta a rodund 3.8 miu. francs ed ei aschia la secund aulta dapi la fusiun igl onn 2014. Aschia han las investiziun nettas da 2.8 miu. francs saviu vegnir finanziadas per rodund 138 pertschien cun agens mieds. Il grad dall'atgna finanziaziun dils onns 2015 entochen 2025 munta en media a rodund 93 pertschien. Il grad dall'atgna finanziaziun dils davos tschun onns munta a 99 pertschien.

Ei dat differents motivs per il meglier resultat en cumparegliaziun cul preventiv:

Davart dallas entradas:

- svilup positiv dallas taglias sin entradas e facultad dallas persunas naturalas sco era dallas taglias sin schischom;
- pagament posteriur dil gudogn dils onns 2011 entochen 2024 or dalla schinumnada taxaziun da taglia dall'ovra da partenadi «Kraftwerke Ilanz AG» en la summa da total 891'000 francs;
- la vendita dallas immobilias durant il 2025 effectuescha in gudogn singular da rodund 452'000 francs.

Davart dallas expensas:

- Ils cuosts per material e cuosts da menaschi han effectuau per rodund 642'000 francs pli paucas expensas, en special ein ils cuosts per il manteniment da schischoms ed edificis da construcziun aulta/baghetgs sesminui.

La baselgia da s. Sein a Ladir davostier.

La contribuziun da 600'000 francs, che la vischnaunca Ilanz/Glion ha concediu all'US Schluein/Ilanz per la realisaziun dil plaz da ballapei cun pastg artificial sigl areal da sport e temps liber Fontanivas a Glion, vegn cudischaus el quen d'investiziuns digl onn 2025. Il medem mument vegn amortisada el quen economic dil 2025 ed ils proxims 9 onns annualmein la summa da 60'000 francs.

Il bien resultat duei vegnir nezegiaus per prefinanziar investiziuns grondas futuras e per rinforzar l'atgna finanziaziun futura. Aschia propona la suprastanza communal en rom dalla presentaziun dil quen al parlament communal d'approbar ina prefinanziazion da 1.0 miu. francs per la renovaziun dalla staziun da trens ed autos da posta a Glion.

Il resultat final dallas taglias generalas dalla vischnaunca (taglias sin entradas e facultad dallas persunas naturalas, taglia da fontauna e taglias sin gudogn e capital da persunas giuridicas) schai cun la summa da 13.2 miu. francs per rodund 8.1 pertschien sur il resultat total digl onn 2024.

Las taglias specialas cun taglias sin schischom, sin gudogn entras la vendita d'immobilias, sin midadas da maun, sin iertas e donaziuns, taglia da tgauns, taxas da turissem e da hosps, schain cun in total da 4.2 miu francs sur la media dils onns vargai. Las novas taxaziuns dad ina part dalla immobilias dalla vischnaunca Ilanz/Glion muossan in augment dalla taglia sin schischom pigl onn 2025 da rodund 10 pertschien.

Il resultat brut en la funcziun finanzas contonscha cun la summa da 23.2 miu. francs quasi la valor maximala digl onn 2024. Preventivaus Budgetaus era in resultat da 22 miu. francs.

Il resultat net da quasi 3.8 miu. francs en la funcziun sanadad schai per rodund 130'000 francs sur il preventiv pigl onn 2025, denton quasi 300'000 francs sut il resultat net digl onn 2024.

Igl onn da gestiun 2025 ein ils cuosts nets per la segirtad sociala s'augmentai en cumparegliaziun cugl onn 2024 per rodund 18'000 francs sin rodund 988'000 francs. Ils cuosts nets ein s'augmentai oravontut pervia digl alzament da contribuziuns alla curatella professiunala Surselva.

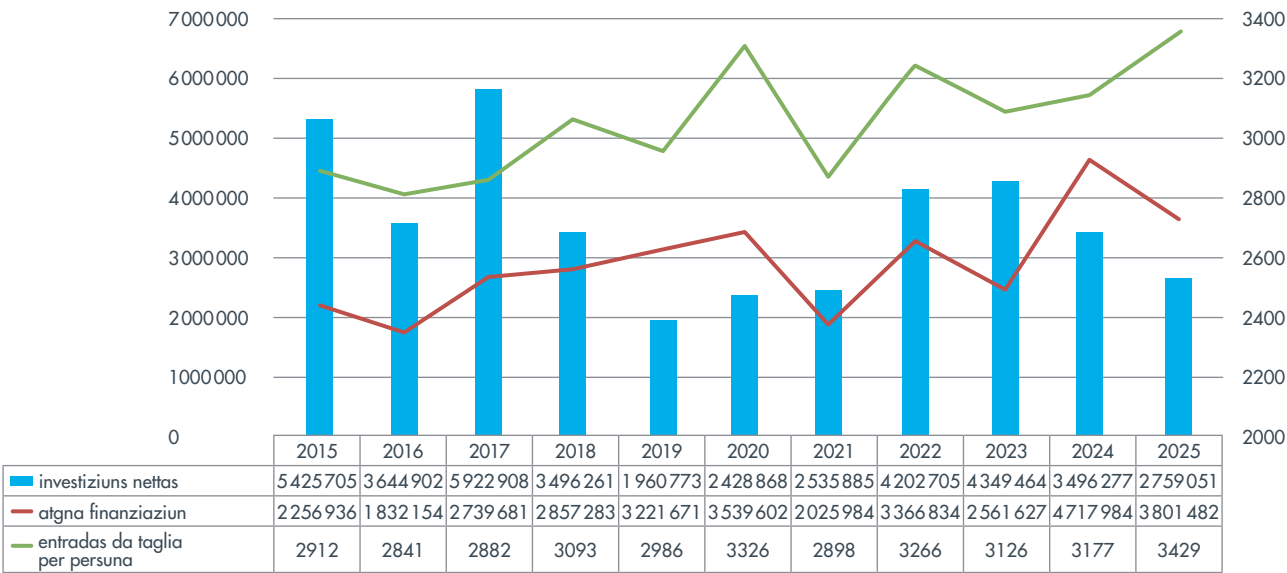
Cumparegliau cul quen annual 2024 ein ils cuosts nets per la funcziun traffic sereudci per rodund 150'000 francs. Il motiv ei ch'enzacontas posiziuns d'expensas ein curdadas ora pli favoreivlas. Quei aschibein ella funcziun vias communalas sco era el tier il menaschi tecnic.

Ina dallas grondas differenzas denter il quen annual 2025 ed il quen annual 2024 pertucca la funcziun economia publica. Il 2024 ei aunc seresultaus in surpli dil recav da 677'000 francs, grazia all'extraordinarmein buna vendita dall'energia da concessiun e dall'indemnizaziun da diever. Mo l'indemnizaziun da diever ei sesminuida il 2025 per rodund 500'000 francs.

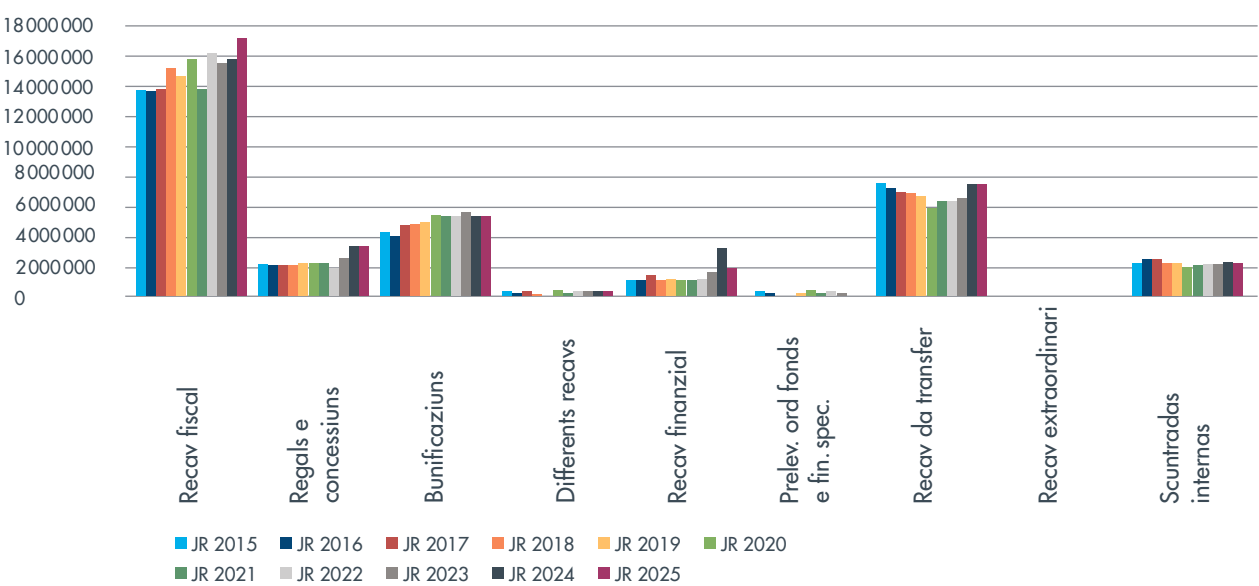
Ensemen cun ils cuosts carschi dil manteniment da vias da meglieraziun e vias da fons sco era cun la digren dallas entradas ord l'economia forestala ei seresultau il 2025 in surpli da cuosts da rodund 251'000 francs ella funcziun economia publica. La differenza tier igl onn 2024 munta consequentamein a rodund 925'000 francs dameins recav net.

Dallas expensas nettas da 3.5 miu. francs ch'eran budgetadas el quen d'investiziuns han projects per 2.8 miu. francs saviu vegnir realisai. Las expensas per investiziuns ein stadas bunamein tier tut ils projects pli bassas che budgetau. Las entradas perencunter ein stadas tier bunamein tut ils projects d'investiziun pli aultas che budgetau. Ella summa ein aschia las investiziuns rodund 0.7 miu. francs pli bassas che tenor preventiv.

Quen da finanziaziun 2015–2025

Svilup dils recavs 2015–2025

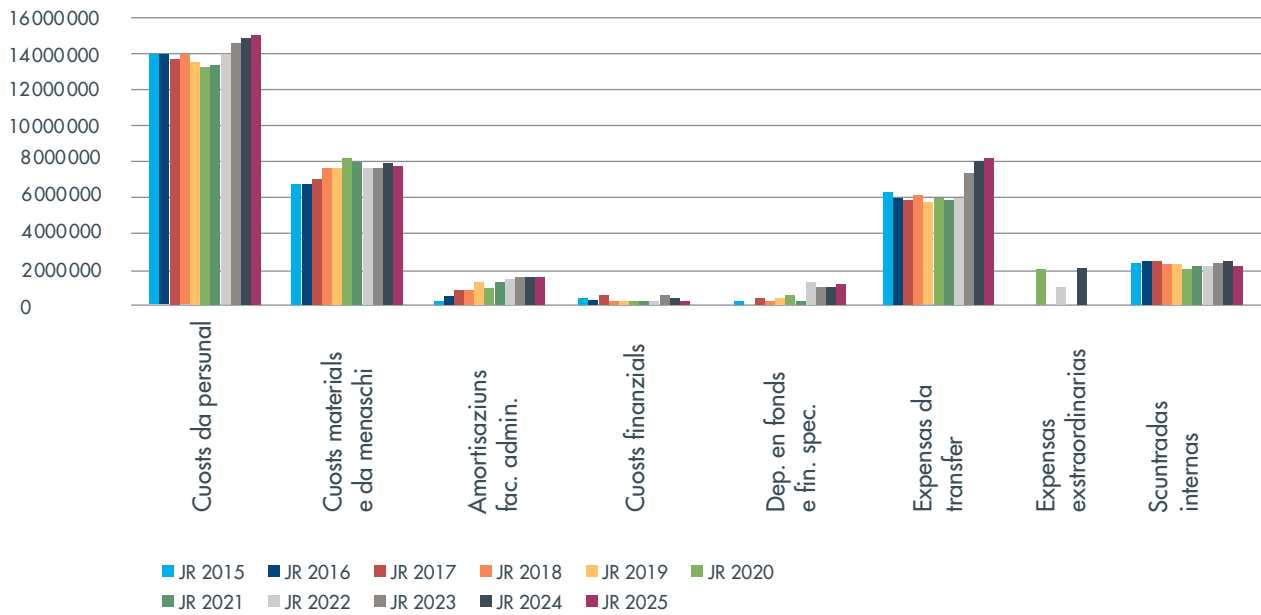

Il recav total digl onn 2025 cun 37.4 miu. francs ha buca pudiu contonscher il recav da record digl onn 2024 cun 38.6 miu. francs.

Ina bellezia cuntrada si sur Glion.

Svilup dils cuosts 2015–2024

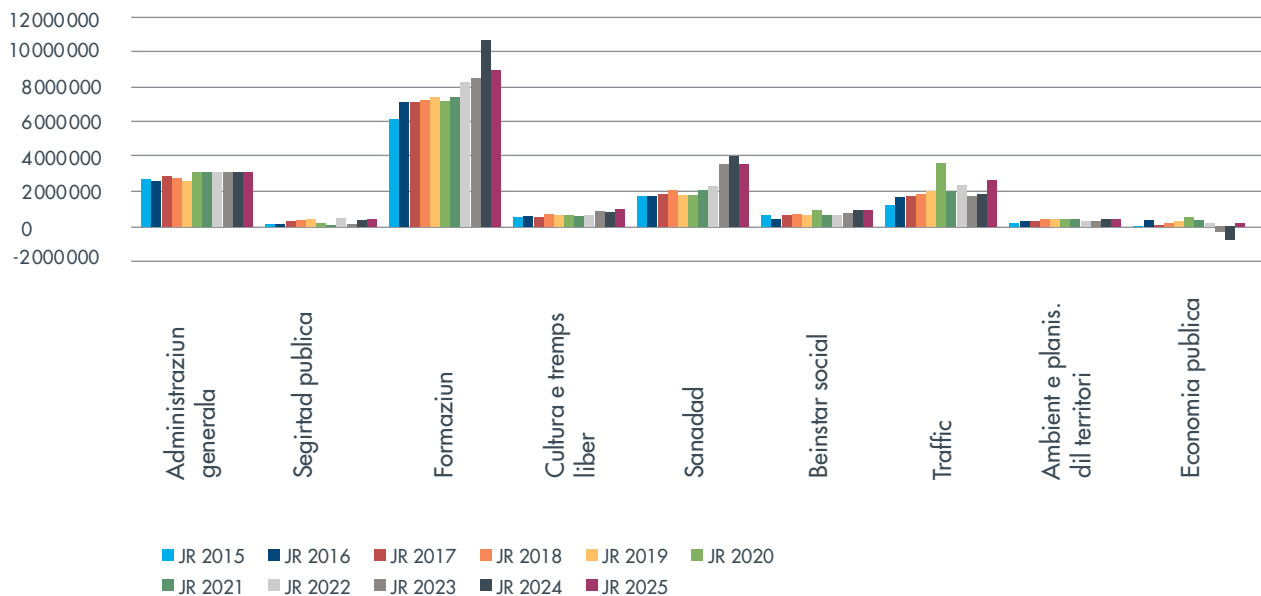

Las expensas totalas per persunal ein s'augmentadas il 2025 per rodund 0.7 pertschien. Las pagas dil persunal dall'administraziun e dil menaschi ein sesminui per rodund 1 pertschien, las pagas dallas personas d'instrucziun ein s'augmentadas per 2.3 pertschien. Il motiv principal per quei augment ei d'attribuir agl alzament general dallas pagas, il

qual il Cussegl grond dil cantun Grischun ha decidiu il december 2024.

Tier las ulteriuras expensas muossan sulettamein las amortisaziuns dalla facultad d'administraziun in alzament essenzial.

Cuosts nets tenor spartas, cumparegliaziun dils onns 2015–2025

Ei sa vegnir constatau che las expensas nettas dall'administraziun generala ein restadas quasi tuttina dapi sis onns. Sut la funcziun traffic vegn la prefinanziaziun dad 1.0 miu. francs per la renovaziun dalla staziun dil tren e dils autos da posta cudischada.

Taxas da hosps ed expensas pil turissem

Las entradas da taxas da hosps han muntau il 2025 a 505 600 francs. Da quei ein 301 700 francs i all'organisaziun turistica regiunala, Surselva Turissem SA. 203 900 francs ein restai alla vischnaunca per ils pensums communal el sector turistic. Cheu suandont ina survesta dallas expensas las pli impurtontas dalla vischnaunca el sector turistic (las cefras ein rundadas):

Occurrenz ed eveniments	12 000
Manteniment dils implonts turistics e sendas da viandar	144 500
Amortisaziuns implonts turistics	13 000
Pagas personal dall'administraziun	38 000
Cuosts da personal interns	238 000
Total expensas	445 500

Il quen annual 2025 dalla Surselva Turissem SA ei aunc buca avon maun, aschia che la survesta definitiva, co ils daners dallas taxas da hosps ein vegni impundi, sa aunc buca vegnir presentada.

L'utilisaziun dallas taxas da hosps entras la Surselva Turissem SA vegn fixada suandontamein el preventiv 2025:

Svilup da projects	25 400
Carta da hosps e plivalurs / Events secunddimorants	39 225
Events	10 800
Reit da contacts / management da reclamaziuns	700
Programs per hosps	9 000
Communicaziun el liug / App	49 150
E-Commerce-Shop cariboo	7 000
Cuosts da personal	208 000
Cuosts da localitads	30 410
Manteniment / segiradas / energia	3 500
Cuosts d'administraziun e d'informatica	31 850
Amortisaziuns, ulteriur	2 000
Total	417 035

Ultra da quei presta la vischnaunca expensas annualas per purschidas che vegnan buca mussadas ora sut la funcziun turissem, che han denton tuttina relevanza considerabla, che san vegnir nezegiadas era dils hosps ed augmentan aschia l'attractivitat turistica dalla vischnaunca:

Jahr	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Contribuziuns a museums regiunals	66 000	63 000	72 000	80 000	71 000	71 000
Biblioteca Glion					63 000	114 000
Contribuziun Cinema sil Plaz	20 000	10 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Contribuziuns da cultura	33 000	32 000	51 000	85 000	105 000	142 000
Deficit bogn aviert Ilanz / Glion	346 000	309 000	178 000	342 000	304 000	311 000
Contribuziuns temps liber / implonts da temps liber	176 000	100 000	182 000	172 000	88 000	170 000
Total	641 000	514 000	503 000	699 000	651 000	828 000

Canzlia

Fatgs da persunal

La vischnaunca Ilanz/Glion occupescha rodund 80 persunas (senza persunal da scola) ed ei in attractiv e modern patrun da lavur ella regiun. Ils survetschs che pertuccan ils fatgs da persunal cuntengnan vastas tematicas, naven digl acquirir entochen il svilup, tgamunar entochen tier relaschadas sco era l'administraziun da persunal. Vitier vegnan ils fatgs da pagas e las segiradas socialas ch'eiin colligiadas cun lezzas. El focus stat l'optimaziun cuntinuonta ed il svilup dils fatgs da persunal, per saver ademplier l'incumbensa da prestaziun a moda optimala.

Giubileums da lavur

25 onns	Camenisch Marcus, luvrer communal Lechmann Marco, bostger/maschinist Spescha Susanna, persuna da schubergiar
15 onns	Schorta Silvio, polizist communal
10 onns	Buchli Claudio, menader pedels Casaulta Mathilda, persuna da schubergiar Demont Marianna, referendaria secretariat canzlia Gulli Angela, referendaria secretariat canzlia Schär Tobias, referendari contabilitad
5 onns	Burkhard Alexandra, fatgs da persunal Cavegn Dumeni, menader construcziun bassa Cavelti Alfred, menader immobilias

Pensiun

31.01.2025	Andreoli Siegfried, selvicultur da revier
30.11.2025	Candinas Alois Wendelin, cau fontauna
30.11.2025	Müller Brigitte, persuna da schubergiar

Extradas

28.02.2025	Ward Leroy, selvicultur
30.06.2025	Christoffel Patrick, luvrer communal
31.07.2025	Bearth Dario, imprendist persuna dil fatg per il manteniment dil menaschi
31.10.2025	Bühlmann Barbara, menadra uffeci da baghegiar
31.10.2025	Deplazes Damian, selvicultur da revier
31.12.2025	Camenisch Noah, luvrer communal

Entradas

01.08.2025	Lampinen Sonja, luvrera communal
01.08.2025	Meyer Jenny, imprendista commercianta AFQ
01.11.2025	Fehlbaum Saskia, persuna da schubergiar
01.11.2025	Tschuor Gian, selvicultur da revier

Emprendistas ed emprendists

Persuna dil fatg per il manteniment dil menaschia AFQ
Bearth Dario, 01.08.2022 – 31.07.2025
Camenisch Noah, 01.08.2022 – 31.07.2025

Selvicultur AFQ

Bundi Nino, 01.08.2024 – 31.07.2027

Commerciant e commercianta AFQ

Berther Clelia Maria, 01.08.2023 – 31.07.2026
Murer Lian-Mattia, 01.08.2024 – 31.07.2027

Da niev regla la vischnaunca Ilanz/Glion las competenzas e las divergenzas en cumparegliaziun cun la legislaziun cantunala da persunal en ina lescha da persunal communal. La vischnaunca Ilanz/Glion occupescha – sco la vischnaunca cun la pli gronda populaziun e surfatscha dalla Surselva – rodund 160 collaboraturas e collaboraturs (80 collaboraturas e collaboraturs dall'administraziun ed 80 collaboraturas e collaboraturs dalla scola). En cumplettaziun dalla legislaziun cantunala da persunal han biaras vischnauncas grondas dil cantun Grischun in'atgna lescha da persunal, tgei che dat ad ellas ina certa libertad da decider en caussas dil dretg da persunal sco era da reglar las competenzas sin scalem communal. La nova lescha da persunal dalla vischnaunca Ilanz/Glion vegn a reglar – en cumplettaziun dalla legislaziun cantunala – la relaziun da survetsch e la salarisaziun dil persunal dalla vischnaunca politica. L'entrada en vigor ei stada igl 1. da schaner 2026.

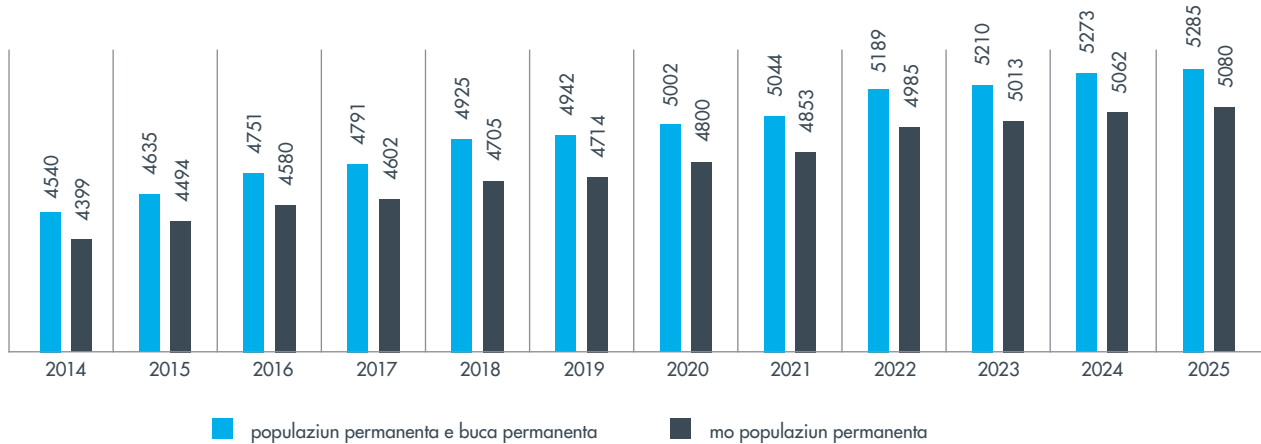
La ruina da Frundsberg, in bellezza liug da recreaziun.

Controlla da habitonts

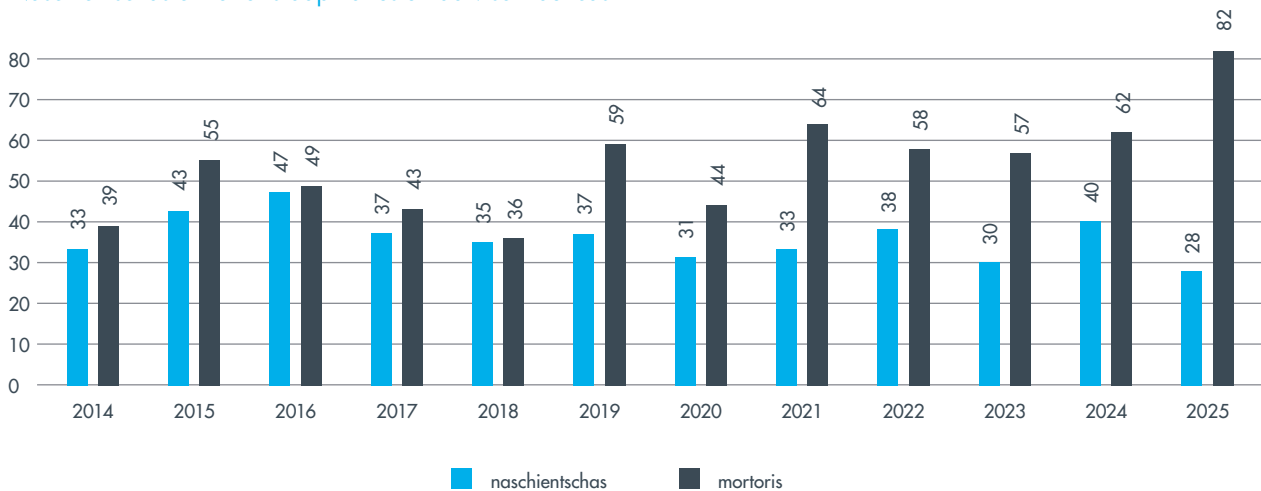
Il 31 da december 2025 dumbera la vischnaunca dad Ilanz/Glion ina populaziun permanenta da 5080 habitonts e habitonts. La quota da jastres e jasters importava 20.77 pertschien. Il diember da persunas che vivevan ad Ilanz/Glion sco dimorantas e dimorants durant l'jamna, dimorantas e dimorants temporars, cunfinarias e cunfinaris, persunas

admessas provisoriamain, requirentas e requirents d'asil e persunas cun basegns da protecziun muntava il 31 da december 2025 a 234 persunas. Persunas admessas provisoriamain e requirentas e requirents d'asil (persunas el process d'asil) cun ina dimora totala da silmeins dudisch meins valan sco populaziun permanenta.

Svilup dalla populaziun permanenta e buca permanenta dapi igl onn 2014

Naschientschas e mortoris dapi la fusiun da vischnauncas

Uorden public e segirtad

Pumpiers

Il pumpiers han giu 29 intervenziuns da seracass el decuors dil 2025 ed han prestau per quei 495 uras da lavur. Quellas intervenziuns ein stadas denter auter per plirs barschaments, denter quels ei staus il barschament dil fenadur 2025 en ina garascha sutterrana a Glion, che ha caschunau ina massiva fimera, sco era in barschament dalla fatschada dad in baghetg niev, medemamein a Glion. Grazia alla sperta e professiunala intervenziun ha il fiug saviu vegnir tenius a mistregn ed aschia vegnir evitau ch'ei detti donns pli gronds.

Il team da salvament da vias ei staus dumandaus tier differents accidents da traffic. Tier quels han per part personas stuiu vegnir salvadas or da vehichels. En auters cass ein las intervenziuns sereducidas sin spirs donns da material. Vitier ha ei dau pliras acziuns sin fundament da detecturs d'alarm d'incendi. Era el sector d'agid en cass technics, per exempel il susteniment dil survetsch da salvament Surselva sco era dall'equipa dalla Rega, ein ils pumpiers stai dumandai.

Per cletg han ils pumpiers dil center da basa Ilanz/Glion mai stuiu intervegnir il 2025 per barschaments pli gronds ni grevs accidents. Tut las intervenziuns ein succedidas senza pli gronds incaps. L'equipa ha dumignau quellas da tut temps a moda fetg professiunala ed adina per il bien dils pertuccai.

En rom dad exercezis d'equipa e dil cader sco era da cuors dall'Assicuranza d'edificis dil cantun Grischun han ils pumpiers e las pumpieras prestau en tut 2650 sururas. Il salvament da vias e da viafier ha approfondau la savida era en terren spundiv e sut cundiziuns pli grevas. Grazia alla fetg buna preparaziun dils exercezis e l'aula motivaziun dil cader ha saviu vegnir cuntunschiu ina participaziun als exercezis da sur 76 pertschien.

En las uras d'exercezi buca cuntenida ei la lavur publica sco era il susteniment dils organs communals. Quei pertucca per exempel igl agid a caschun dil til da tscheiver ni la participaziun ad exposiziuns sco la «Primavera» ni «BaKi Messe». Plinavon ein scolaras e scolars dil scalem ault sco era lur personas d'instrucziun vegnidas scoladas durant in'jamna da project tier il tema stizzar fiug.

Il material avon maun ei mantenius bein, conform al diever e corrispunda al stan actual dalla tecnica. Remplazzaments da material ein vegni fatgs tenor il preventiv a liung termin. Entras la fetg buna lavur da manteniment d'appara-

turas, maschinas e vehichels vegn garantiu ch'ils pumpiers ein da tut temps prompts per l'intervenziun. In grond engraziament als caus da material.

Il 2025 han Silvan Caduff, Pascal Cavigelli, Ivo Montalta e Lucas Venzin frequentau cun success il cuors d'officier. Plinavon han Dominic Albin, Paul Cahenzli, Hendrik Dörsing e Remo Truaisch serrau giu il cuors da menader da gruppas. Cordiala gratulaziun a tut ils novs commembers da cader e bien success cun lur novas incumbensas. Medemamein il 2025 han siat commembers dils pumpiers frequentau cun success la scolaziun da basa. Quella cuozza per regla dus onns. Ils suandonts cuors ein medemamein vegni visitai entras commembers dil corp da pumpiers:

- Gi da perfecziunament menader da gruppa;
- Scolaziun intensiva en tunnels;
- Refresher specialists da viafier;
- Salvament ord l'ava;
- Direcziun en tunnels.

In grond engraziament va a tuts commembers dils pumpiers sco era dil cader per lur nunstunclenteivel engaschament per il bien dalla publicitad.

Gion Casaulta, pumpiers dil center da basa Ilanz/Glion

Polizia communal

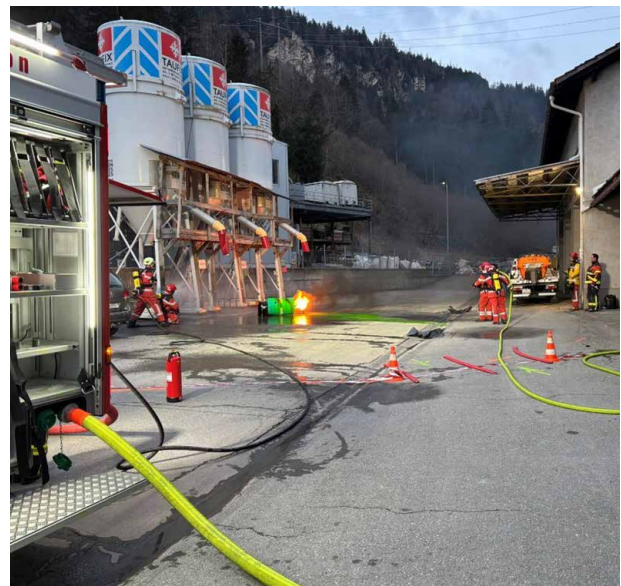
La polizia communal ha l'incumbensa da procurar per ruas, segirtad ed uorden enteifer la vischnaunca. En quei connex collaborescha ella stretgamein cun la Sprecher Security GmbH da Tumein.

Exercezi cun fimera en ina garascha.

Gronda fimera en ina garascha sutterrana.

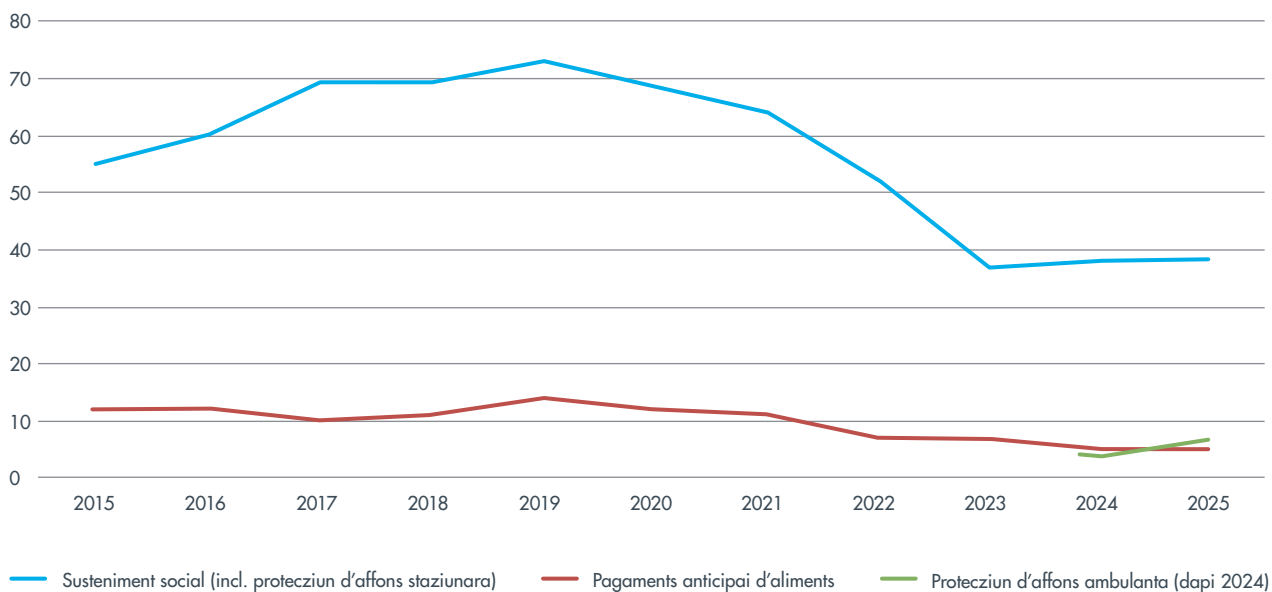
Exercezi da cumbat da fiug cun substanzas prigulusas.

Agid social

Il diember da cass ei vinavon staus stabils. In augment dil diember da cass sa vegnir observaus en rom dallas mesiras per la protecziun d'affons staziunaras. Las gruppas da resca ein strusch semidadas el decuors dils davos dus onns: Persunas senza scolaziun postobligatoria, affons, persunas digl'exteriur, famiglias cun in genitur sulet sco era persunas che vivan sulettas ein periclitatas fetg da stuer far diever da susteniment finanziel.

Ils cass da mesiras da protecziun per affons ambulantas (accompignament da famiglias socialpedagogic) ein s'augmentai ed igl ei da quintar cun ulteriurs augments. Il diember da cass da prestaziuns anticipadas per persunas en casas da vegls per consequenza da facultad ligiada en fuorma dad immobilias ei staus stabils. Quellas prestaziuns anticipadas ston denton vegnir restituidas compleinamein (vendita dall'immobilia ni restituziun entras ils artavels), aschia ch'ei seresultan negins cuosts per la vischnaunca.

Svilup cass d'agid social 2014 tochen 2025

Cultura, giuventetgna, temps liber

Cumissiu da cultura Ilanz/Glion

Promozion da cultura

La promoziun da cultura sebase da principi sin treis petgas: promoziun dallas uniuns, convegno da prestaziun e promoziun da projects. Dapi l'entschatta dalla promoziun dallas uniuns cun contribuziuns da basa e contribuziuns en fuorma da boni il 2023 eis ei da constatar in augment dallas activitads. Il 2025 han curontatreis uniuns organisau varga sissonta occurrenz publicas (concerts, referats, programs per seniors, 1. d'ost, Sontgaclau, turniers da giugs, suentermezzgis per affons, e.a.p.). Quei rinforza il spert da cuminonza era en las fracziuns. La promoziun dallas uniuns vegn sin fundament dalla gronda damonda a contonscher il 2026 il tetg da cuosts da 30 000 francs. Igl ei indicau da fixar las cundiziuns per contribuziuns aunc pli precisamein.

Convegns da prestaziun sur quater onns existan cun la Musica da Glion - Stadtmusik, il Museum Regional Surselva (MRS), la Ludoteca sco era il Cinema Sil Plaz. Il 2025 han giu liug «discuors da miez temps» cun la Musica da Glion ed il MRS. Las convegno secumprovan, vegnan schazegiadas sco privilegi e dattan segirtad da planisaziun. Ils ventganov commembers dalla Musica da Glion sunan da niev sut la bigetta da Carina Lechmann. Il MRS ha prestau gronda lavur cun il Fundraising per la nov'exposiziun permanenta. Il parlament communal Ilanz/Glion ha concediu 200 000 francs. La cumissiu da cultura ei responsabla per l'examinaziun dils projects da cultura, ch'ils realisats da cultura ed art, uniuns ed auters purtaders san inoltrar. Las pretendiuns formalas e qualitativas per inoltrar damondas da contribuziuns per projects ein publicadas sin la pagina d'internet ilanz-glion.ch. Il 2025 ein curontasiat damondas entradas, quei che corrispunda circa al diember dilg onn avon. Trentatreis projects ein vegni susteni e quitordisch refusai. Il preventiv da 60 000 francs per la promoziun da projects ei vegnius tenius en.

Effects positivs dalla promoziun da cultura

La promoziun entras la vischnaunca sa favorisar impurtants svilups tier giuvens artists. La musicista Paula Mia Cadonau ha survegni in engaschament al Gurten Festival. Ils treis giuvens artists Livio Casanova da Siat, Delia Sulser da Luven ed Ester Vonplon da Castrisch han astgau seprestar durant in onn ell'exposiziun dil Museum d'art Grischun. Fadri Cadonau ha retschert il premi da cultura Grischun, combinaus cun in'exposiziun individuala el Museum d'art Grischun. La

fotografa enconuscenta internaziunalmein Ester Vonplon ein vegnida elegida denter duatschien nominai per ina exposiziun individuala el Museum dalla fotografia Winterthur.

Considerablas contribuziuns da projects ein idas il 2025 al Festival dalla canzun romontscha, dil qual era la scola Ilanz/Glion ha collaborau activamein. Susteniments han era l'exposiziun da giubileum dall'Uniun da dunnas Sevegin sco era l'exposiziun speciala «100 Jahre Automobil in Graubünden» el MRS survegni. Ilanz/Glion separticipescha era adina puspei finanzielmein vid publicaziuns digl Institut per la perscrutaziun da cultura grischuna, presummau ch'ils resultats da perscrutaziun hagien era relevanza per la vischnaunca. Per l'emprema ga ei il niev local da cultura Zezzaneera vegnius sustenius, il qual ha gia contonschiu durant igl'emprim onn da menaschi cun occurrenz innovativas gronda presenza ellas medias. L'applicaziun dil logo sin stampats muoss che Ilanz/Glion ei ina vischnaunca che sustegn e promova la cultura.

Fueina da cultura – Kulturschmiede

Ils 31 d'october 2025 ha giu liug la «Fueina da cultura – Kulturschmiede 25» el Cinema sil Plaz fullanau. La scuntrada dad uonn ha dedicau siu accent principal agl'«Areal Maissen co vinavon?». Persunas dil fatg da renum els roms planisaziun ed architectura hans mess a disposiziun lur experientscha ed han discutau pusseivlas cundiziuns da rama e perspectivas da svilup per quei anteriur areal da commerci ella vischinonza dil center, ch'ei vegnius acquistaus dalla vischnaunca. La «Fueina da cultura – Kulturschmiede» tracta tematicas d'interess public e survecha sco plattafuorma per formar l'opiniun dalla societad.

Visiun, missiun, valurs

Commembers dalla cumissiu da cultura ein separticipai all'elavuraziun dalla basa normativa dalla vischnaunca Ilanz/Glion, ch'ei vegnida publicada il 2025. La cumissiu da cultura ei perschvadida ch'ils instruments per la promoziun da cultura, ch'ei definai ella lescha, ein part essenziala per contonscher la finamira da visiun, missiun e valurs. «Nus essan il center persistent e pulsont dalla Surselva». Ni: «Nos sa vasta purschida dil temps liber e nosa cultura colligionta fa che Ilanz/Glion ei in liug per esser e viver». Ei ha ussa num da sviluppar la promoziun da cultura a moda concep-tuala e da focussar aunc pli fetg las finamiras fixadas.

Marianne Fischbacher, cumissiu da cultura

Baselgia da s. Gieri a Ruschein.

Sessiun dils giuvenils 2025

La secunda sessiun dils giuvenils ha giu liug ils 3 da matg 2025 ell'aula dalla scola a Glion. A caschun dalla sessiun han las participontas ed ils participonts tractau en gruppas ils suandonts temas:

- Co duess il plaz da scola/igl areal da scola sepresentar?
- Co semettas ti avon il spazi public (Piazza Cumin, Fontanivas, etc.)?
- Tgei drovas ti per esser e restar sauns/sauna psichicamein?

Las lavurs da gruppa vegnan accumpignadas da members dil parlament communal ed ils giuvens participonts vegnan susteni entras lez. Duront quella fasa ein era las damondas per mauns dalla suprastanza communal vegnidas elavuradas. Sco finiziun dalla sessiun dils giuvenils vegnan las damondas surdadas entras las duas co-presidentas dalla sessiun dils giuvenils, Seraina Casanova e Luna Baruffol al president communal per ulterior tractament.

Städtlilau a Glion per la tiarza

Sonda, ils 10 da matg 2025 ei il marcau vegl dad llanz/Glion semidaus danovamein en in areal da fiasta. Duront la tiarza ediziun dil «Städtlilau a Glion» ein il sport da cuorer ed igl eveniment communabel stai el center – cun grond success: L'occurrenza ha saviu registrar il record da 570 annunzias da participontas e participonts.

Extract dalla communicaziun da medias dalla presidenta dil CO «Städtlilau a Glion» dils 11 da matg 2025

Biaras visitadas e biars visitaders al «Städtlilau» a Glion.

Pumptrack ed implont da skate a Glion – moviment, inscunter e divertiment

Il 21 da zercladur 2025 eis ei finalmein stau schi lunsch: L'uniun a Glion ha astgau inaugurar ensemen cun representants dalla vischnaunca Ilanz/Glion e la populaziun il niev Pumptrack ed igl implont da skate sigl areal da sport e temps liber Fontanivas a Glion: in niev liug da sentupada per giuvenils e carschi che s'interesseschon pil sport, per moviment, inscunters incantonts. Directamein sper il bogn aviert envida in areal da 1'500m² cun undas, stortas spundivas, Miniramp e Funbox aschibein bikers sco era skaters da sdavalar e sedivertir. Ins sa emprender novs trics ni era semplamein mo seser da cumpignia cun amitgas ed amitgs.

L'idea per in niev implont da pumptrack ei naschida ell'uniun «a Glion». Fundada igl atun 2021 s'engascha l'uniun per la realisaziun da projects innovativs els secturs sport, temps liber e cultura sil territori dalla vischnaunca Ilanz/Glion. L'uniun dumbra rodund 20 commembras e commembers, oravontut

famiglias giuvnas da Glion e contuorn, che giavischon ch'ei marschi enzatgei a Glion. Cun sustegn dalla vischnaunca, da sponsurs e donaturs e cun dabia atgnas prestaziuns ha quell'idea saviu vegnir promovida – ussa ei il siemi daventaus realitad.

Directamein dils giuvenils ei l'idea per in implont da skating vegnida. A caschun dall'emprema sessiun dils giuvenils dils 22 d'avrel 2023 han ils giuvenils da Ilanz/Glion formulau lur giavischs davart las tematicas mobilitad, sortida e temps liber. En in'incarica alla suprapostanza communal ei denter auter il giavisch per in implont da skating vegnius plazzaus. La suprapostanza communal ha priu serius il giavisch dils giuvenils ed ha examinau, schebein igl implont planisau savessi vegnir realisaus. Aschia ein treis gronds projects naschi sigl areal Fontanivas a Glion: La realisaziun d'in plaz da ballapei cun pastg artificial scaffescha spazi per il pumptrack ed igl implont da skate – in ferm signal per collaboraziun, innovaziun e svilup communal en favur dalla giuventetgna.

Il niev pumptrack ed implont da skate Fontanivas a Glion.

Prominenza politica sin viseta a Glion

La presidenta dil Cussegl naziunal, Maja Riniker ed il president dil Cussegl dils stans, Andrea Caroni han visitau durant lur onn presidial tut las regiuns linguisticas dalla Svizra. Per la part romontscha dalla Svizra ein ils dus politichers dalla PLD vegni a Glion, igl emprem marcu spel Rein.

Igl ei ina tradiziun che presidentas e presidents dils cussegl federals fan viseta en differents loghens dalla Svizra durant lur onn presidial e sebrattan cun la glieud. Per l'emprema ga ein Maja Riniker (PLD, AG) ed Andrea Caroni (PLD, AR) semess ensem uonn per far comunabla in via di culinaric-musicalic.

El center ein stai inscunters cun la populaziun, las autoritads regiunalas e las activitads comunablas cun giuvenils dalla regiun linguistica. L'entschatta dil viadi atras la Svizra ei stada gia il mars 2025 a Bellinzona. Ils 5 da zercladur 2025 han Maja Riniker ed Andrea Caroni visitau la vischnaunca Ilanz/Glion. Els ein vegni beneventai dalla populaziun e dils representants dalla politica cantunala e communal ella cuort dil «Museum Regional Surselva». Suenter il plaid da beinvegni dil president communal, dil promotur regional dalla Lia Rumantscha ed in quiz divertent da «jeu ni ti», moderaus dalla collaboratura da Surselva Turissem SA, ha la populaziun giu caschun durant igl apert communabel da sebrattar e discuorer persunalmein cun ils politichers federals.

Silsuenter ein els dus serendi el Gilde-Restaurant «Casa Casutt» el center da Glion per ina sera cun hosps envidai dalla politica, economia ed administraziun sco era representantas e representants dil turissem. Ensem culs giuvenils dalla regiun han la presidenta dil Cussegl naziunal ed il president dil cussegl dils stans saviu mussar leu lur passiu per cuschar e far musica. Maja Riniker ei s'occupada dalla tscheina ensem cun las cuschineras ed ils cuschiniers futurs dil label etabliu «Kitchen Ninjas». Andrea Caroni ha denter temps procurau ensem cul chor «Cantus Avis» per il program da rama musical dalla sera. Suenter las visetas beingartegiadas el Tessin ed en Surselva han Maja Riniker ed Andrea Caroni incantau sco proxim la Svizra franzosa. Ils 11 da settember 2025 han els visitau il marcu da Geneva. La finiziun dil viadi ha giu liug ils 25 da settember 2025 ella casa federala a Berna.

Presidenta dil Cussegl naziunal, Maja Riniker, ed il president dil Cussegl dils stans, Andrea Caroni, cun la cuschina dalla Casa Casutt a Glion.

Da cuminonza a Ruschein – Act final cun tun e maletg

Durant diesch onns han occurrenz regularas dalla gruppa d'interess «da cuminonza a Ruschein – la sera dils treis» enrihiu la veta dil vitg. Sis ga ad onn, mintgamai la sera dil tierz dil meins han las iniziantas ed ils iniziants dallas occurrenz envidau a seras da cumpignia divertentas en casa da scola dil vitg. Sper referats ha ei era dau rundas da discussiun, occurrenz d'informaziun, divertiment e cumpignia. El center ein adina temas cun ina relaziun tier Ruschein stai. Per la finiziun dalla sera vegneva mintgamai offeriu in pign apert allas visitadras ed als visitaders.

«Da cuminonza» a Ruschein veva la finamira da promover il respect ed igl interess in per l'auter, da tgirar il star da cumpignia e da rinforzar il spert dil vitg. Quei era stau l'idea dil iniziant e moderatur, Maria Cadruvi ed Andreas Joos. Grazia a lur experientschas neu dil mund da medias, ella sco redactura e moderatura, el sco redactur e schurnalist da video tier RTR Radiotelevisiun Svizra Rumantscha, eis ei reussiu ad els da porscher alla populaziun indigena ed a hosps occurrenz moderadas a moda professiunala cun atmosfera lucca e divertenta. Sustegn han els survegniu da Carin Blumenthal-Coray, Norbert Coray e Mengia Menzli, che han formau cun els la gruppa d'interess «da cuminonza a Ruschein – la sera dils treis».

Il gliendisgi sera, ils 3 da november 2025 allas 20.00 ha giu liug en casa da scola a Ruschein la davosa sera «da cuminonza». «Suenter 50 seras seigi ei stau il dretg mument da calar» ha Andreas Joos manegiau. Per la davosa sera vevan ils conjugals preparau varga 20 registraziuns da tun e video sur da Ruschein, las qualas els vevan produciu durant lur temps tier RTR Radiotelevisiun Svizra Rumantscha. Cun in Apéro Riche ei ina legra e divertenta sera ida alla fin cun bia risaglias e surris.

La davosa sera «da cuminonza» a Ruschein.

Schichtwechsel – La Surselva: Finiziun dall'exposiziun

La sonda sera, ils 18 d'october 2025 ha igl act final dall'exposiziun da crappa «Schichtwechsel – La Surselva» giu liug ell'aula dalla claustra dallas Dominicanas a Glion. Duront bunamein quater onns ein ils blocs erratics e blocca da crappa neu dall'entira Surselva stai da veser sin differents plazs dil marcau da Glion. Pli che 200 craps da differenta sort e grondezia. Ussa ei l'exposiziun vargada.

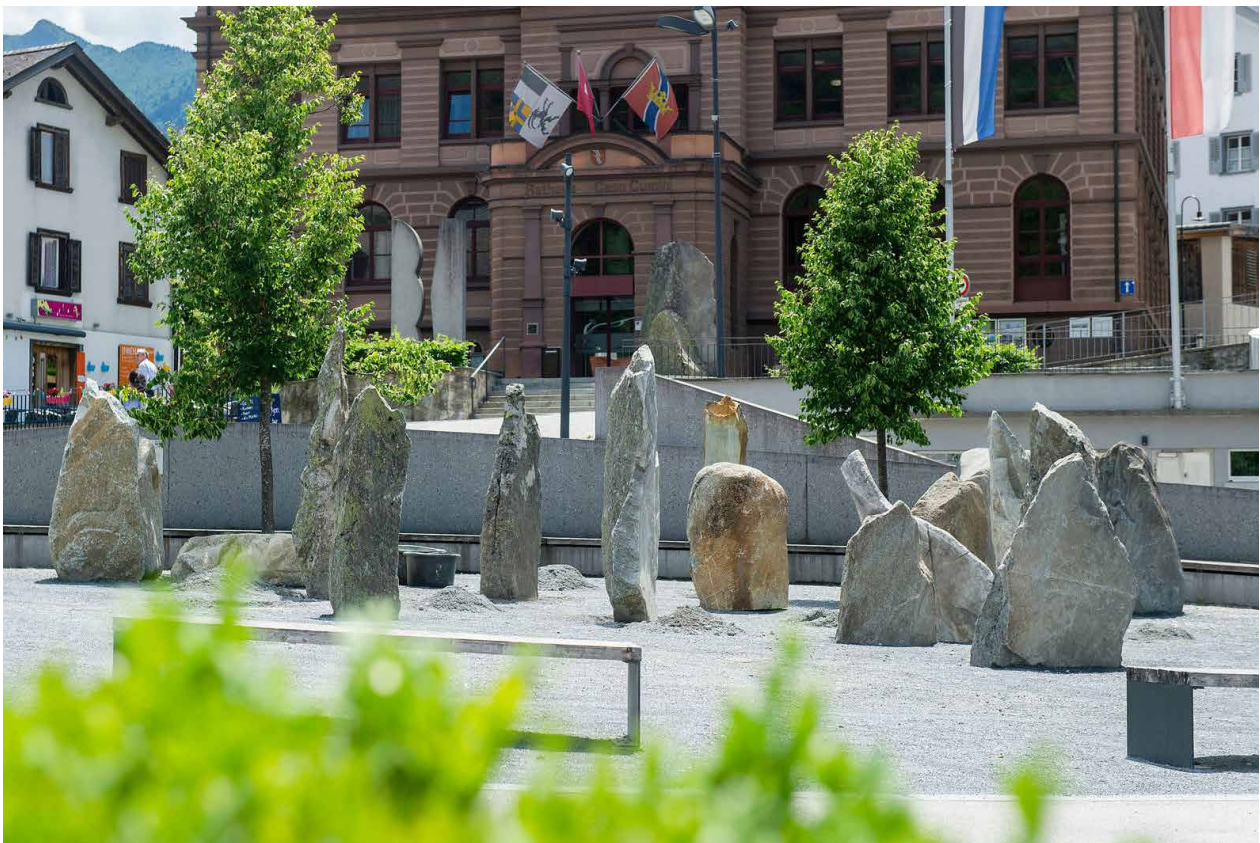
L'exposiziun ha giu si'avertura il zercladur 2022. L'uniun «Schichtwechsel – La Surselva» leva mussar cun quella la gronda varietad da crappa ch'ei d'anflar en Surselva. Ella ha sper l'exposiziun era organisau differents occurrenz, guidas tematicas e presentaziuns da teater. La geologia en Surselva, crap sco material da construcziun ni crappa curativa en la historia medicinala – il vast tema crappa ei vegnius approfundaus cun in'exposiziun accumpignonta el «Museum Regional Surselva».

Ussa, suenter prest quater onns, ei l'exposiziun terminada. L'uniun organisonta e la vischnaunca Ilanz/Glion san trer bilantscha positiva. L'exposiziun da crappa «Schichtwechsel – La Surselva» ha procurau per lavur a fatschentas regionalas, ella ha carmalau visitaders da lunsch e da maneivel a Glion ed ei stada la megliera reclama per nosa regiun.

Denton tgei schabegia ussa cun la crappa, suenter l'exposiziun? Ils objects d'exposiziun han stuiu vegnir allontanai cun maschinas e camiuns. Denton buca tut ils craps han stuiu bandunar Glion per adina. Tredisch craps ein vegni tscherni per baghegiar ina fontauna sburflonta ordlunder, che duei vegnir piazzada sil niev plaz dalla staziun da Glion. Quels stattan lu per las 13 fracziuns dalla vischnaunc fusiunada Ilanz/Glion. Differents blocs da crap dil Verrucano da Glion ein vegni e vegnan vinavon nezegiai per la producziun dils bauns specials da Glion, ch'ei da veser sil plaz dils autos da posta ed en auters loghens a Glion. El futur duei il baun da Glion era vegnir installaus els loghens da sentupada ellas fracziuns.

In'atmosfera mistica circumdescha la crappa.

La crappa exponida sin la Piazza Cumin avon la casa cumin a Glion.

Quels maletgs ein vegni creai durant il workshop cun las collaboraturas ed ils collaboraturs dalla vischnaunca Ilanz/Glion.

Svilup dalla vischnaunca

Implementaziun dalla basa normativa

La basa normativa dalla vischnaunca Ilanz/Glion, ch'ei vegnida elavurada il 2024 (visiun, missiun, valurs), ei vegnida implementada el decuors digl'emprems mezz onn 2025 cun differentas occurrenz. En tut han treis workshops giu liug:

Workshop 1	cun las collaboraturas ed ils collaboraturs dall'administraziun e dils menaschis da vischnaunca
Workshop 2	cun la populaziun
Workshop 3	cun las personas d'instrucziun ed il collaboraturs dalla scola Ilanz/Glion

A caschun da quellas occurrenz han ils participonts giu la caschun da sefatschentar en fuorma da maletgs e pensums cun la basa normativa elavurada.

Planisaziun dalla legislatura 2026–2029

Il 1. atun 2025 ein la suprastanza communal e la direcziun sefatschentadas cun la planisaziun dalla legislatura 2026–2029. En in'emprema sesida ein ils camps d'activitad cun la directiva vegni discutai e fixai entras la suprastanza communal. Sco camps d'activitad dalla vischnaunca Ilanz/Glion ein ils suandonts otg puncts vegni defini:

1. Uffecis ed administraziun
2. Formaziun
3. Economia, turissem ed agricultura
4. Cultura, sport e temps liber
5. Ambient e planisaziun locala
6. Uorden public, segirtad e traffic
7. Sanadad e socialesses
8. Finanzas

En ina sesida da mezz giu ein lu vegnidas formuladas las finamiras concretas e las mesiras per mintga camp d'activitad sco era ils puncts centrals. Il resultat dalla planisaziun dalla legislatura vegn presentaus al parlament communal ed alla populaziun el decuors dil 2026.

Cumpra areal Maissen

Il 9 da fevrer 2025, ei la populaziun dalla vischnaunca Ilanz/Glion s'exprimida cun ina clara majoritad da 68 perschens dallas vuschs per la cumpra digl areal Maissen el quartier center dalla staziun a Glion. Ina decisiun curaschusa e visiunara da nossa populaziun. La decisiun sebas buca sulettamein sin las vuschs dalla fracziun da Glion, mobein ord tuttas fracziuns da nossa vischnaunca havein nus astgau sentir il sustegn per quei project. Quei fa grond plascher. La vischnaunca Ilanz/Glion funcziunescha sco vischnaunca unida. La populaziun vesa e profitescha dalla schanza per in svilup attractiv da nossa vischnaunca.

Planisaziun dil spazi d'instrucziun – finiziun dalla fasa d'analisa

La grupp da lavur planisaziun dil spazi d'instrucziun Ilanz/Glion ha durant quater sesidas elavurau, examinau e taxau tschun variantas sin basa dall'analisa (fasa 1) e considerond il svilup futur e dallas finamiras definidas:

- Varianta 1: Status quo
- Varianta 2: Ciclus 1 fracziuns/Ciclus 2 centralisar
- Variante 3: Ciclus 1 egl iral dalla val/Ciclus 2 centralisar
- Variante 4: Rinforzament digl iral dalla val
- Variante 5: Centralisaziun

La fasa d'analisa (fasa 1) ei terminada. La fasa da strategia (fasa 2) ei vegnida serrada giu il 2025. La proxima fasa ei la realisabladad (fasa 3). En rom dalla fasa da realisabladad vegnan las duas variantas preferidas (varianta 4 e 5) examinadas arisguard realisabladad. Leutier vegn la planisaziun d'occupaziun, la planisaziun dallas mesiras da construcziun necessarias incl. prioritaziun ed etappaziun sco era ils cuosts examinai. La terminaziun dalla fasa 3 ei planisada il 2026.

Igl onn da rapport ei staus marcaus da midadas essenzialas el mintgagi da scola. La digitalisaziun dil temps liber e dalla comunicaziun crescha ad in crescer ed influenzesch'a moda multifara igl emprender e la convivenza en scola sco era la midada vi ella veta da lavur. Ella arva novas pusseivladads ed il medem mument tschenta ella la scola avon novas sfidas. El diever dalla digitalitad e dall'intelligenza artificiala vegnan valurs pli e pli differentas e per part contradictoricas purtadas neutier alla scola. Per tener quen a quei svilup a moda persistente, d'aventa l'investiziun sistematica en resursas da persunal adina pli impurtanta. Persunas d'instrucziun bein scoladas scaffeschon la basa per in'instrucziun dad aulta qualitat ed ina direcziun pedagogica fidada. In ferm team promova essenzialmein da segir a liunga veta la sanadad dallas persunas d'instrucziun. Puncto diember da scolars e scolaras ha ei dau il davos onns ina leva carschen els loghens da scola romontschs. A Glion vegn sin fundament dallas cefras en scoletta quintau ils proxims onns cun ina leva digren sil scalem primar.

La lescha da scola populara dil cantun Grischun, ch'ei ida en vigur igl vost 2025, ha pretendiu adattaziuns aschibein organisatoricas sco era la harmonisaziun dallas pagas dil persunal d'instrucziun cun la media dalla Svizra orientala. Da muntada essenziala ei stada l'adattaziun dalla scoletta al scalem primar, aschibein structuralmein sco era davart las pagas. Quellas mesiras han bein caschunau expensas finanzialas pli aultas, rinforzan denton l'attraktivitad dil cantun Grischun ella concorrenza intercantunala per persunas d'instrucziun qualificadas.

Alla scola Ilanz/Glion eis ei reussiu cun success d'occupar tut las plazzas. Quei svilup ei d'engraziar alla carschen marcanta da studentas e students els moduls da scola primara da lieunga tudestga alla Scol'aula da pedagogia dil Grischun. Entras quei ei la situaziun da saver occupar plazzas seslucada visiblamein. Perencunter regia vinavon ina munconza da persunal d'instrucziun da lieunga romontscha, quei che munta ina gronda sfida per las scolars. Annalisa Cathomas, ch'ei dapi onns commembra e co-presidenta dil cussegl da scola ha saviu vegnir engaschada per l'instrucziun da romontsch dil scalem superiur e croda perquei ora dil cussegl da scola. Nus engraziein cordialmein ad Annalisa Cathomas per siu grond engaschament per igl uffeci da scola e selegrein ch'ella resta fideivla a nus sco persuna dil fatg qualificada.

In accent dalla scola Ilanz/Glion ei staus durant igl onn da rapport la realisaziun ed introducziun dil concept dalla Nova autoritat. Las persunas d'instrucziun ein s'approfundadas intensivamein cun las tenutas da basa centralas sco presenja, formaziun da correlaziuns, trasparenza, deescalaziun sco era il sustegn entras reits da contacts. Quellas ein vegnidas elavuradas durant perfecziunaments comunabels, reflectadas el collegium ed integradas pass per pass el mintgagi da scola. La finamira ei ina tenuta unificada dalla demananza en situaziuns criticas, che dat als affons e giuvenils orientaziun, fidanza e segirtad da correlaziuns.

El sector da medias ed informatica ei il sistem da management dad applicaziuns Jamf vegnius introducius, che possibilitescha in'administraziun centrala efficienta dallas apparaturas e rinforza la segirtad e la direcziun dil menaschi da scola digital. L'introducziun dil sistem ei stada accumpignada da purschidas da perfecziunaments specifics.

Igl vost 2025 ei la scola Ilanz/Glion stada pertuccada dad in'attacca da cyber, entras la quala il menaschi ei staus

restrinschiu per in cuort temps. Grazia alla sperta e bein coordinada intervenziun dils responsabels sco era la buna disciplina dil collegi ha in'infiltraziun ella reit ed in'eventuala sperdita da datas saviu vegnir impedita. Per consequenza dil cass ein ulteriuras mesiras vegnidas instradadas per augmentar la segirtad dalla IT.

Pertuccond la cooperaziun da scolars e scolars ei igl onn da gestiun vegnius taxaus sco fasa da consolidaziun. Il parlament da scolars e scolars sco era ils cussegl da classe sil scalem superiur han saviu vegnir rinforzai vinavon e vegnir stabilisai en lur lavur. Specialmein legreivel ei ch'antierius commembers dil parlament da scolars e scolars, respectivamein dil cussegl da scolars e scolars collaboreschan e formeschan la cumissiun da giuvenils dalla vischnaunca. Quei puntuescha igl effect persistent dallas pusseivladads participativas durant il temps da scola.

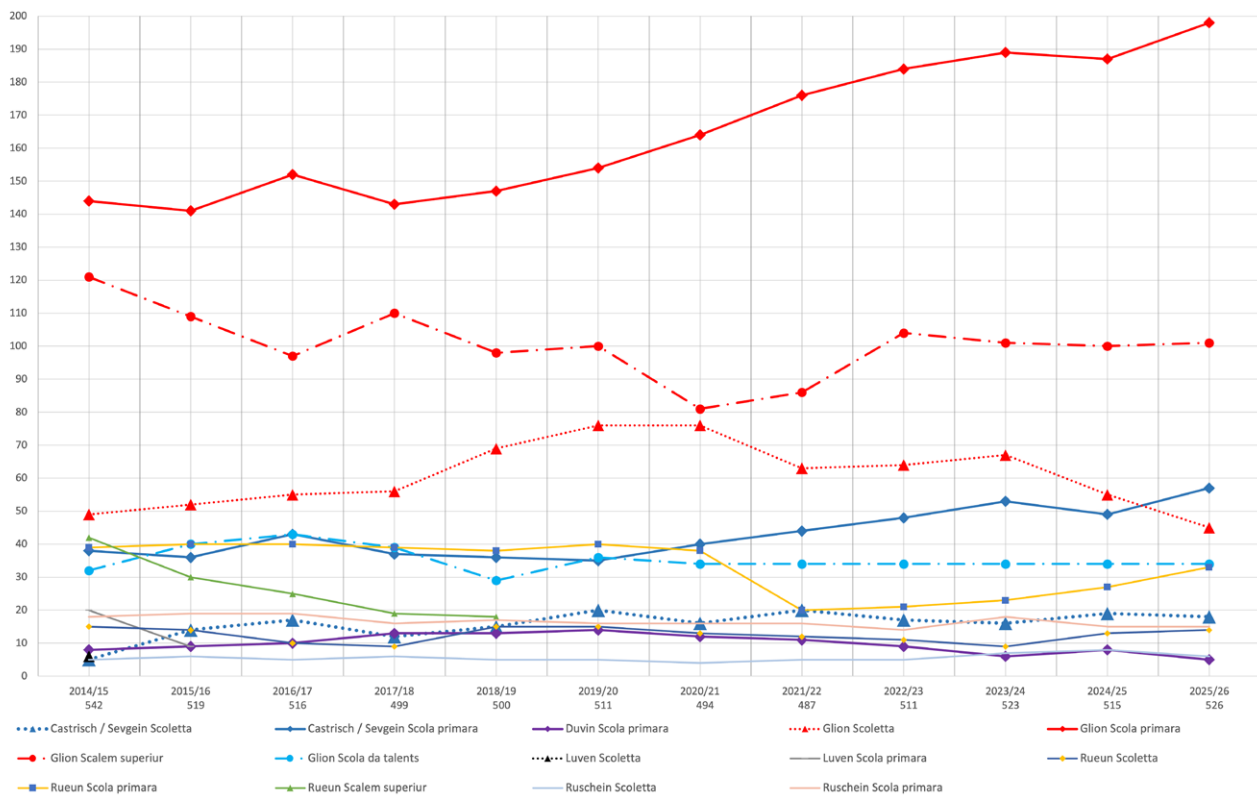
In ulteriur punct central ei stau ils transports da scolars e scolars. La cumpra dad in niev bus da scola ei stada necessaria, damai ch'il vehichel vegl era en in schliet stan e basignava adina puspei reparaturas ni ch'ei stueva schizun vegnir organisau vehichels d'emprest e manischunzas ni manischunzs supplementars. La fin d'uost ha il niev bus da scola (MAN TGE 3160 4x4) saviu vegnir surprius, il qual ei cun ses 16 plazs da seser gia secumprovaus bein el menaschi da scola.

L'introducziun digl urari da tact il december 2025 ha purtau in considerabel surpli da lavur organisatorica. Coordinaziuns ed adattaziuns dils uraris da scola ein stadas necessarias ed han pretendiu gronda flexibilitad dil persunal d'instrucziun. Culs novs uraris da posta han viadis supplementars saviu vegnir purschi ed aschia han ils temps da spetga da scolars e scolars saviu vegnir reduci puntuamein.

In cordial engraziament va a tuttas acturas e tuts acturs, che sustegnan cun grond engaschament nossa scola, sco era als gremis politics per la confidanza en nossa lavur. Cun optimissem mirein nus el futur ed essan perschvadi che la scola Ilanz/Glion vegn a dumignar las sfidas vegnentas era egl avegnir cun gronda responsabladad e cun success e ch'ella ei tschentada si bein pil futur.

Michal Hohl, presidenta dil cussegl da scola

Svilup dil diember da solaras e solar 2014/2015–2024/2025

Planisaziun e construcziun

Construcziun bassa

Sanaziun areal dalla staziun Glion

Igl implont da Park+Ride egl areal Pendas a Glion ei vegnius terminaus igl atun 2025. En tut ein 94 parcadis vegni construi. Da quels ha la vischnaunca stuiu erregger 46 per la Viafier Retica, damai che lezza veva gia avon sil niev plaz da posta il medem diember da parcadis a disposiziun. Ils ulteriurs 48 parcadis ein vegni construi entras la Viafier Retica per la RhB AG sco era per la RhB Immobilien AG. Cun excepziun dil parcadi da velos ei el futur suletamein la RhB responsabla per il menaschi ed il manteniment digl implont.

P+R Pendas a Glion.

Construcziun nova dil reservuar Castrisch

Il reservuar vegl a Castrisch possedeava in volumen d'utilisaziun da 150 m³ reserva da diever e 150 m³ reserva da stizzar. El era vegnius construius il 1920 e mussava multipels munglaments vid la construcziun sco era neu dil menaschi. G'edifeci niev dispona ussa d'ina reserva d'utilisaziun da 200 m³ sco era d'ina reserva da stizzar da medemamein 200 m³. Per montar ils elements primars han ins stuiu cavar in foss da construcziun cun ina profunditad da ver 6 meters, ina lunghezia da 40 meters ed ina ladezia da circa 10 meters. Quei correspunda ad in volumen da scavament da circa 2400 m³. La gronda part dil material da scavament ha saviu vegnir deponida el liug e sunter puspei vegnir reintegrada. Sunter in temps da construcziun da ver 4 meins ha il reservuar saviu vegnir mess en funcziun la fin d'uost 2025. Il reservuar vegl ei el frateps vegnius spazzaus.

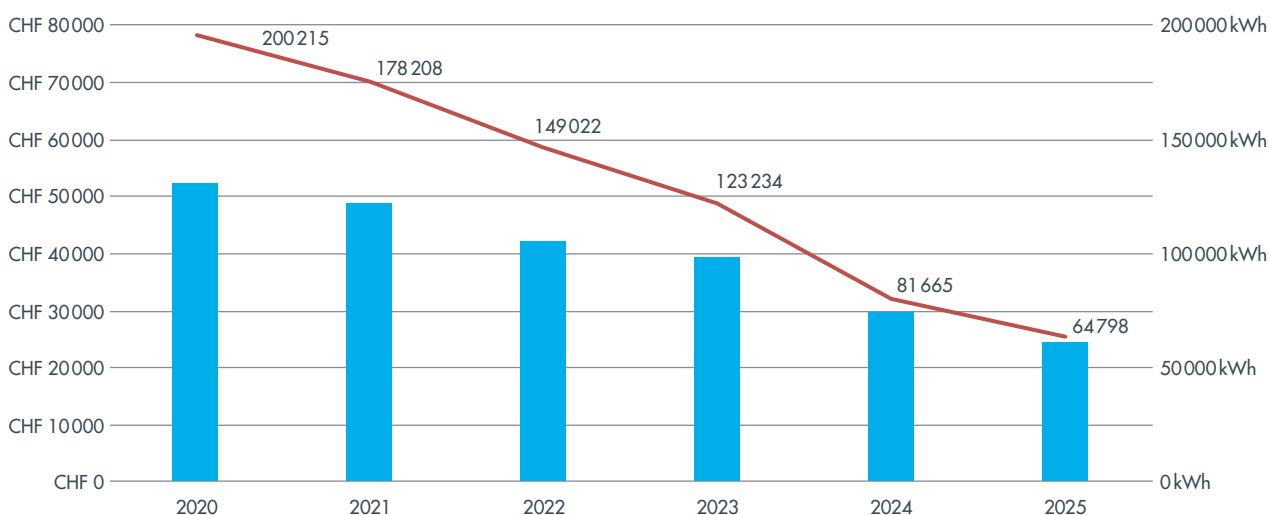

Il niev reservuar a Castrisch.

Illuminaziun publica

La midada dallas cazzolas publicas existentas sin LED ha saviu vegnir terminada en tut las fracziuns. Cun la nova tecnologia eis ei pusseivel da spargnar ver 70 pertschien energia en cumparegliaziun cun las cazzolas tradiziunalas. Ils cuosts ein sereduci per circa 50 pertschien.

Svilup cuosts e consum d'energia

Immobilias dalla vischnaunca

Manteniment architectonic

Il manteniment dallas numerusas immobilias communalas pretenda dabia lavur. Ein special ei d'accentuar la sanaziun dil scaldament egl edifeci polivalent sper la piazza da tennis Fontanivas a Glion. Damai ch'ei deva buca pli tocca da reserva per la pompa existenta da calira da l'ava sutterrana e perquei ch'igl implont ha surpassau claramain sia durada tecnica, eisi stau necessari da remplazzar quel completamain. La pompa vertenta da scaldar l'ava sutterrana ei vegnida remplazzada tras ina pompa moderna da scaldar cun aria.

La sanaziun d'indrezs da scaldar en las differentas fracziuns vegn er'ad occupar fermamein la vischnaunca ils proxims onns. Per il 2026 ha il parlament communal dad Ilanz/Glion gia approbau il remplazzament dil scaldament dalla Casa Sentupada a Siat.

Il concept davart il svilup dallas piazzas da giug dil 2021 muossa ch'ei dat totalmein dudisch piazzas da giug. Per garantir vinavon l'attractivitad dallas singulas fracziuns duein quellas vegnir sanadas pass per pass ni concepidas da niev. Ina planisaziun da plirs onns prevesa da renovar annualmein ina piazza da giug. Il 2025 han las lavurs entuorn la piazza da giug el territori Tuf a Siat saviu vegnir terminadas cun success. La planisaziun e la realisaziun ein vegnidas fatgas en stretga collavuraziun cun la Pro Siat.

Manteniment dil menaschi

El decuors dil 2025 han entginas immobilias saviu vegnir vendidas cun success. Singuls objects ein vegni vendi all'entschatta digl onn 2026. Aschia ha saviu vegnir fatg in impurtant pass ella realisaziun dalla strategia d'immobilias dalla vischnaunca ed il portfolio dallas immobilias che vegnan

Scaldament el baghetg digl areal Fontanivas a Glion.

buca duvradas per incumbensas communalas ei vegnius reducius corrispundentamein.

Il menaschi dall'ustria Stiva Biala a Luven ei staus ord funcziun per entgins meins suenter la serrada alla fin digl onn 2024. El decuors digl onn 2025 eis ei denton reussiu d'anflar in niev affittader e l'ustria ei vegnida surdada da novamein.

Ultra da quei ha era l'anteriura uustria Sasolas a Luven, ch'ei stada vita durant plirs onns, survegniu in niev diever igl onn 2025. L'immobilia ei vegnida affittada sco atelier ed ei aschia puspei vegnida reactivada.

Uffeci da baghegiar

Activitad generala da baghegiar

Las activitads da baghegiar ein sereducidas levamein il 2025. Fertan che projects da baghegiar gronds e complexs ein sereduci, ein las proceduras pli pintgas respectivamein pli semplas ed era las preexaminaziuns carschidas.

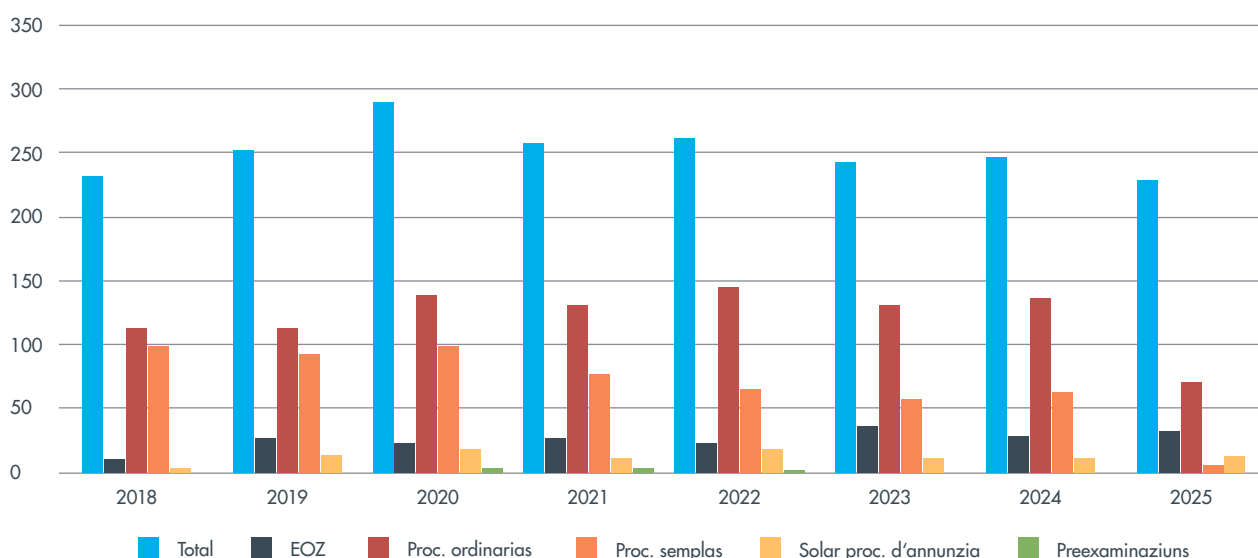
La digren dil diember total ei principalmein d'attribuir al las proceduras ordinarias ch'ei sereducidas.

Il medem mument semuossa in spustament viers proceduras pli semplas sco era in augment marcant dils sclariments preliminar, quei che sa indicar ina preparaziun pli precauta e complexa dils projects.

Repartiziun lubientschas da baghegiar 2025

EOZ (BAB)	35
Proceduras ordinarias	97
Proceduras semplas	72
Solar proceduras d'annunzia	8
Preexanimaziuns	16
Total	230

Il diember dallas decisiuns da construcziun concedidas dapi igl onn 2018

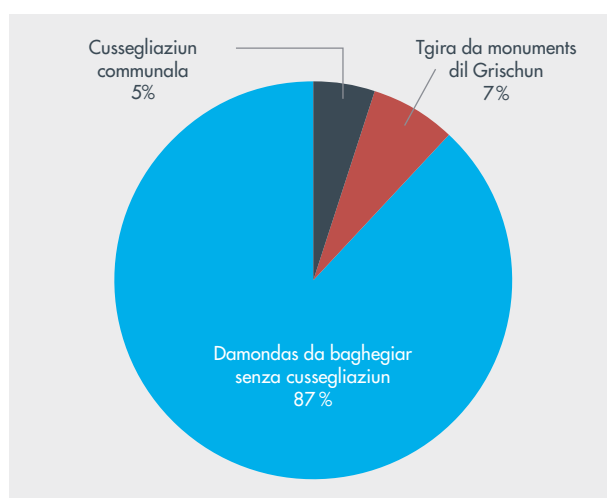

Nova cussegliaziun da formaziun

La suprastanza communal ha elegiu l'entschatta dil 2025 igl architect Robert Albertin da Haldenstein sco niev cussegliader da construcziun per la vischnaunca dad Ilanz/Glion. Il diember da cussegliaziuns da construcziun tras il cussegliader extern ei s'augmentaus levamein, cussegliaziuns entras la tgira da monuments ein restadas tuttina.

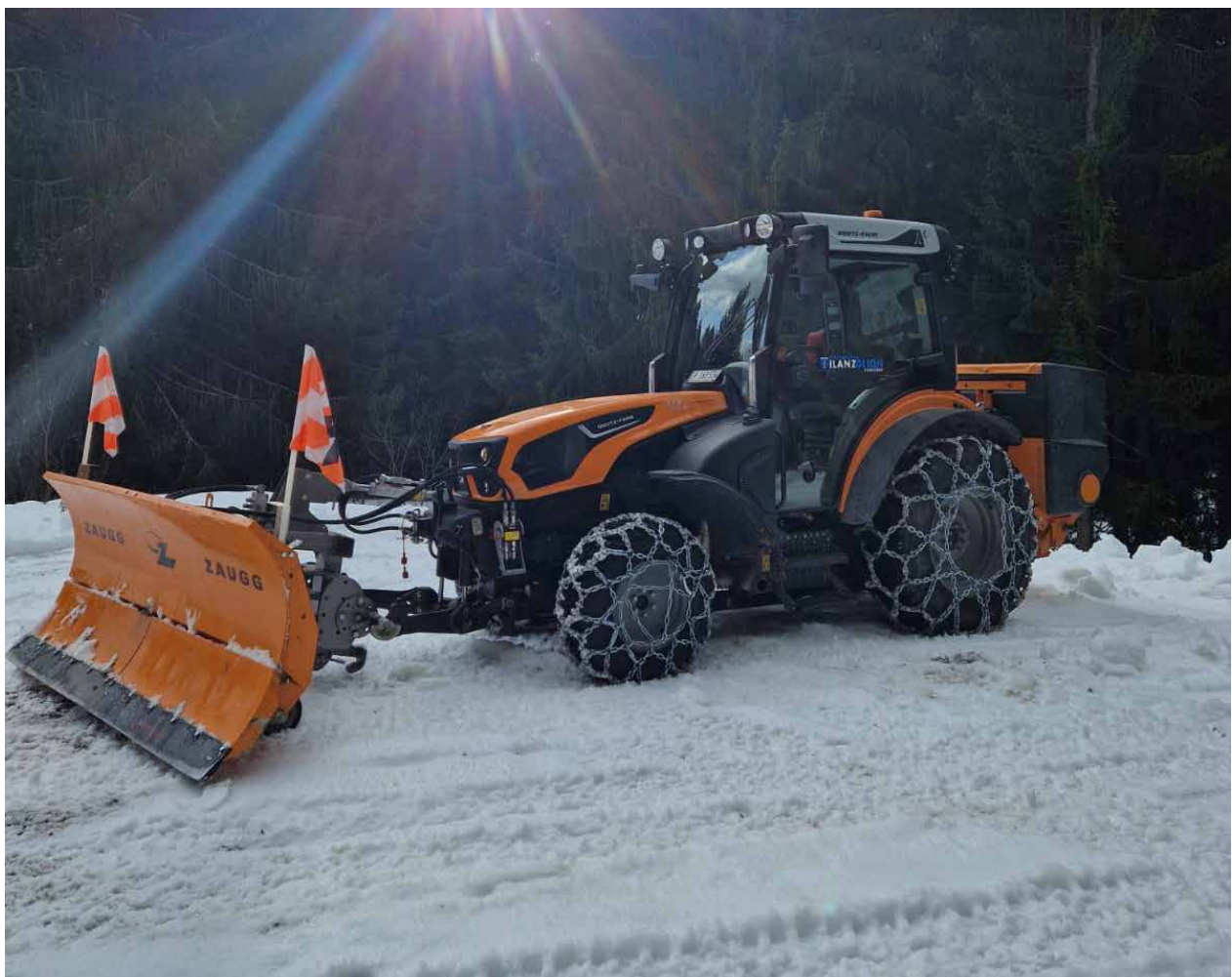
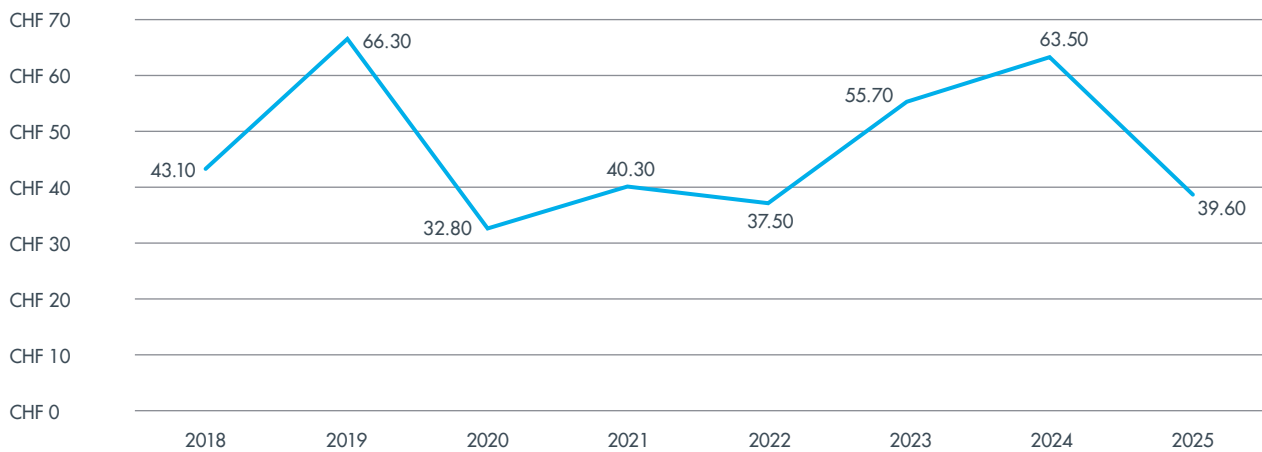
Svilups uffeci da baghegiar

La procedura per las lubientschas da baghegiar electronicas ei vegnida lantschada avon in onn. Il diember da damondas da baghegiar inoltradas sur la plattafurma serestrenscha a 15 damondas. La basa legala arisguard la signatura digitala maunca aunc adina. L'inoltraziun d'actas sin pupi ei perquei aunc adina necessaria. Las intersecziuns dil program IPM sin la plattafurma ein medemamein insufficientas per puder garantir l'elavuraziun da dumondas senza pupi.

Consultaziun dalla cussegliaziun en damondas da construcziun 2025.

Ils cuosts da construcziun en milliuns francs svizzers dapi 2018

Menaschis communalis

Avertura da Varduz Duvin

Dapi gl'avrel 2024 s'occupescha la partiziun dils menaschis communalis intensivamein cun l'avertura Varduz a Duvin. Tochen miez fevrer 2025 ein vegnidas planisadas tut las acziuns cun la supposiziun ch'il grep che sesanfla sur via sappi vegnir allontanaus cun agid da siglientadas e che la via sappi vegnir stabilisada e sanada cun la construcziun d'ina francada.

L'elavuraziun d'in model da structura geologic sin basa dallas datas da mesiraziun evaluadas ha denton mussau ch'il moviment ella Val da Sum Punt pertucca ina part dil grep claramain pli gronda. Ils moviments cuntinuonts sco era ina lingia da sbuccada ch'ei vegnida scuviarta il fevrer 2025 al pei dall'instabilitad han indicau ina situaziun fetg critica. Sin basa da quellas enconuschientschas han ins dispascheivlamain stuiu constatar ch'igl ei buca pli pusseivel d'utilisar e da segirar la via.

Per motivs da segirtad ha la suprostanza communal concludiu ils 8 d'avrel 2025 da serrar la via Varduz. A caschun d'ina sera d'informaziun ils 10 d'avrel 2025 a Duvin ei la populaziun vegnida informada detagliadamein davart la situaziun. Davart ils menaschis agricols e d'alp pertuccai ei vegnida exprimida claramain la necessitad d'ina avertura d'urgenza, evaluada gia ordavon sur ina veglia via d'avertura (avon il 1934).

Per consequenza ha la suprostanza communal approbau ils 11 d'avrel 2025 en in conclus circular in credit da 100 000 francs per construir in'avertura d'urgenza per cargar il muvel. Ils meins avrel tochen fenadur 2025 ha quell'avertura d'urgenza saviu vegnir realisada cun success. Il Padrinadi svizzer per vischnauncas da muntogna ha susteniu il project cun ina contribuziun generosa da 50 000 francs.

Gia ils 15 d'avrel 2025 ha la suprostanza communal decidu cun in conclus circular da dar l'incumbensa d'elavurar in project per ina nova avertura digl uaul Varduz. Duront ils meins da stad ei vegnida elavurada ina studia da realisabladad cun duas variantas (via e tunnel). In'evaluaziun complessiva dallas variantas ha mussau che la varianta cun tunnel sto vegnir taxada claramain sco la megliera varianta. La suprostanza communal ha decidu ils 2 da december 2025 da perseguitar vinavon la varianta cun tunnel entochen tier il project da construcziun (project d'exposiziun).

Avertura d'urgenza Varduz a Duvin. Sin ina lunghezia da 1500 meters ei vegnii construui in'avertura d'urgenza sin ina via historica (avon 1934).

Forestalesser

Marcau da lenna

Ils prezis per lenna rodunda sco era la vendita da lenna rodunda han pudiu semantener sin in nivel stabil duront igl onn da rapport.

Inventaris dils uauls

L'inventarisaziun dils effectivs forestals, che ha entschiet il 2023 el rom dalla planisaziun forestala dil menaschi 2026–2038 ei vegnida continuada duront igl onn da rapport. Totalmein ein 861 hectaras d'uaul vegnidas descrettas. Per ils 31 da december 2025 ein cartai da niev 46 pertschien dalla surfatscha d'uaul che sto vegnir registrada.

Donns d'uaul

Il 2025 han stuiu vegnir pinai scart 2600 m³ pegns ch'eran infectai dil bau-scorsa sco era plantas donnegiadas dil vent ni dalla neiv. Ultra da quei ein vegni allontanai preventivamein 400 m³ fraissens crappai che periclitavan implonts d'infrastructura. Tut en tut ein vegni registrai donns d'uaul en dimensiun da 3000 m³ lenna d'uaul.

Segironza Ranasca

Ella via Ranasca a Pigniu ein ina canaster da lenna, che surveva per segirar la plaunca ed era vegnius marschs, vegnius remplazzaus entras pals d'ancras da segirtad da liunga durada. La nova segirada dalla spunda garantescha ton l'avertura d'uaul sco era il sulet access a l'Alp Ranasca.

SIE Ranasca Val Grep Stiafen a Pigniu: Construcziun da pals d'ancra.

Luvriers communs

Remplazzament auto da survetsch d'unviern a Siat

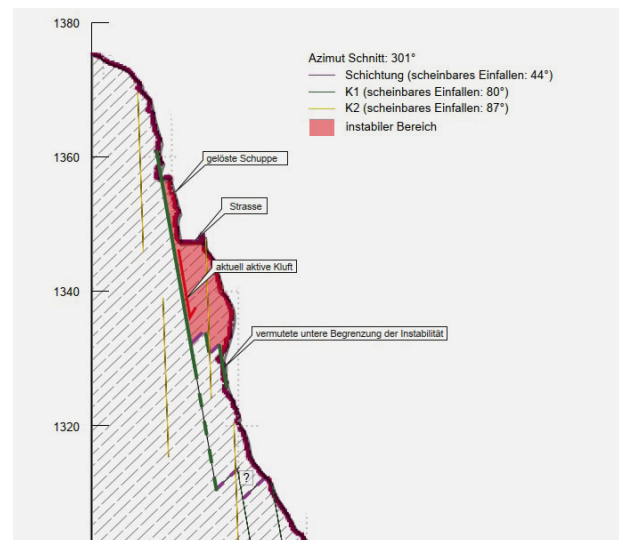
Duront igl onn da rapport han ins saviu remplazzar il vehichel da survetsch d'unviern a Siat. Era la nova maschina, in vehichel Deutz-Fahr 5115 DF TTV, vegn duvrada en em-prema lingia per il survetsch d'unviern ella fracziun da Siat. Il tractor corrispunda al stan il pli niev dalla tecnica ed ha ina dimensiun cumpacta da 1632mm, che possibilitescha d'utilisar el ellas gassas stretgas da Siat. Ultra da quei vegn il vehichel uss era duvraus a moda efficienta per lavurs da segar sillas plazzas da ballapei sco era sils plazz da scola e da temps liber en differentas fracziuns. Il sistem da pilotadi per tuttas rodas cun modus da guidar elegibel sco era las ulteriuras optimaziuns dil vehichel levgieschan las lavurs generalas, en special denton il survetsch d'unviern ed ils viadis als differentes plazz da lavur.

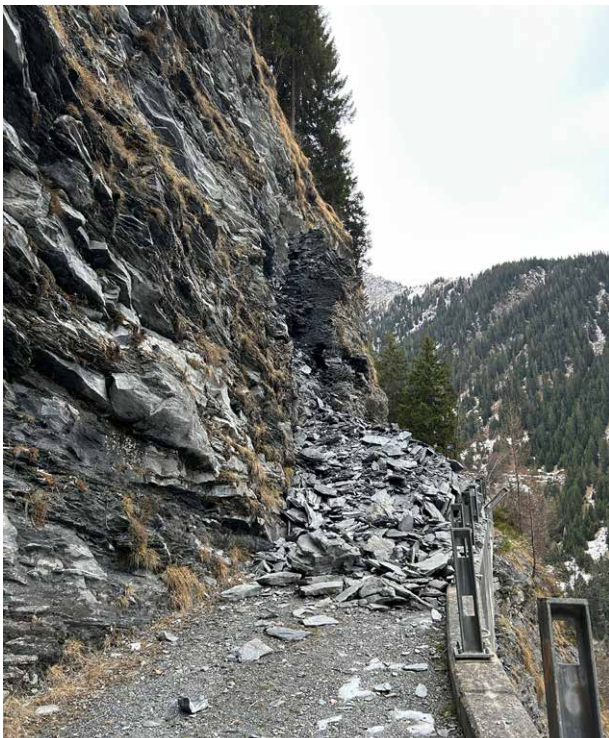
SIE Ranasca Val Grep Stiafen a Pigniu: Segironza dalla plaunca avon l'emplenida.

SIE Ranasca Val Grep Stiafen a Pigniu:
Via d'uual sanada cun protecziun da curdada.

Avertura Varduz a Duvin, Val da Sum Punt: Extract or dil model da structura.
La surfatscha cotschna muossa igl areal instabil.

Avertura Varduz a Duvin, Val da Sum Punt. Il grep instabil da vart sura collabescha ed ina part dalla glera setschenta a mesa via.

Avertura Varduz a Duvin, Val da Sum Punt. Scarps bein vesibels dil corpus dalla via naven dil grep.

